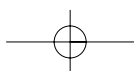
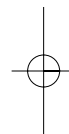
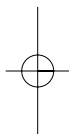
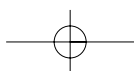
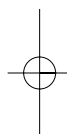
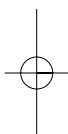

Draaiboek Aware

Instrument tegen belaging

Draaiboek Aware

Instrument tegen belaging

VNG uitgeverij

Postbus 30435, 2500 GK Den Haag
Telefax (070) 346 92 01
Internet: www.vnguitgeverij.nl

Colofon

Samenstelling

Robbie Keus, Mariska Kruijff (Tekstbureau Alfa, Amsterdam)

Inhoudelijke ondersteuning en eindredactie

Angela Sahebdiën (VNG), Maarten Vollenbroek (ILV)

Ontwerp omslag

Bertine Colsen, Den Haag

Deze publicatie is te bestellen bij

VNG Uitgeverij

Postbus 30435, 2500 GK Den Haag

Telefax (070) 346 92 01

Internet: www.vnguitgeverij.nl

THESAURUS VERENIGING VAN NEDERLANDSE GEMEENTEN

Thesaurustermen: vrouwenmishandeling; slachtofferhulp; geweldsmisdrijven

ISBN 90 322 7964 5

NUR 823

© Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Den Haag december 2003

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de VNG.

Samenstellers, VNG en uitgever zijn zich volledig bewust van hun taak een zo betrouwbaar mogelijke uitgave te verzorgen. Niettemin kunnen zij geen aansprakelijkheid aanvaarden voor eventueel in deze uitgave voorkomende onjuistheden.

Inhoud

Voorwoord	7
Leeswijzer	8
1 Achtergronden en definities	11
1 1 Huiselijk geweld	12
1 2 Slachtoffers van belaging	15
1 3 Aware	17
2 Stappenplan: Het opzetten van een Aware-project	21
2 1 Stap 1 De voorbereiding	22
2 1 1 De denktank	22
2 1 2 Het verkrijgen van draagvlak	23
2 1 3 Financiële middelen	23
2 2 Stap 2 Het opzetten van een projectorganisatie Aware	23
2 2 1 De projectgroep	23
2 2 2 De projectleider	25
2 2 3 Criteria: de voorwaarden om deel te nemen	25
2 3 Stap 3 Het ontwikkelen van een Plan van aanpak	28
2 3 1 Inhoud van een Plan van aanpak Aware	28
2 3 2 Samenwerkingsconvenant	29
2 4 Stap 4 De uitvoering	31
2 4 1 Taken en verantwoordelijkheden	31
- Rol gemeente	31
- Rol Vrouwenopvang	31
- Rol politie	32
- Rol Openbaar Ministerie	32
- Rol reclassering	33
- Rol Maatschappelijke dienstverlening en slachtofferhulp	33
- Rol beveiligingsbedrijf (leverancier Aware-systeem)	33
- Rol Aware-vrouwen	33
2 4 2 Vast aanspreekpunt; geen aanspreekpersoon	34
2 4 3 Communicatie	34
2 4 4 Protocollen	34

2 4 5	De indicatiecommissie	36
	- Deelnemers	37
	- Taken van de commissie	37
2 5	Stap 5 de evaluatiefase	38
2 5 1	Waarom evalueren?	38
2 5 2	Een voorbeeld	38
3	Uitwerking in de praktijk	43
3 1	Voorbeeld van een Plan van aanpak "Aware"	44
3 2	Functieprofiel van de projectleider	51
3 3	Samenwerkingsconvenant	52
3 4	Protocollen	53
	- Protocol Gemeente	53
	- Protocol Vrouwenopvang	53
	- Protocol Politie	54
	- Protocol Openbaar Ministerie	55
	- Protocol Reclassering	56
	- Protocol Slachtofferzorg	57
	- Protocol Leverancier Aware-systeem	57
3 5	Evaluatie persoonlijke alarmering Aware	57
3 6	Aware van aanmelding tot afmelding	59
3 7	Aanmeldingsformulier (intake)	60
3 8	Toestemmingsformulier voor dossiervorming en in formatie-uitwisseling	70
3 9	Brief indicatiecommissie over toewijzing Aware	71
3 10	Contract deelname Aware-project	71
3 11	Aware instructie voor deelnemers	72
3 12	Stroomdiagram Aware	74
	Bijlagen	75
Bijlage 1	Betrokken personen	76
Bijlage 2	Nuttige adressen	77
Bijlage 3	Subsidies Aware	80
Bijlage 4	Literatuur	82

Voorwoord

Voor u ligt een nieuwe handreiking van het Informatiepunt Lokale Veiligheid: het *Draaiboek Aware*. Het draaiboek biedt gemeenten en partners van gemeenten een gezamenlijk instrument om bescherming te bieden aan een uiterst kwetsbare groep: vrouwen die worden belaagd door hun ex-partner.

Het *Aware-systeem* is inmiddels in enkele gemeenten beproefd. De ervaringen van deze gemeenten vormen de basis voor deze handreiking, waarin onder meer een 'stappenplan Aware' is opgenomen. In hoofdstuk 3 vindt u praktijkmateriaal bij het opzetten en uitvoeren van Aware. Aware is één van de instrumenten die deel kunnen uitmaken van het gemeentelijk beleid ter bestrijding van het omvangrijke probleem van Huiselijk geweld. Ondersteuning bij de keuzes rondom een breder gemeentelijk beleid tegen huiselijk geweld biedt de VNG-brochure *Aanpak huiselijk geweld*, welke u kunt downloaden van www.aanpakhuiselijkgeweld.nl.

Met het *Draaiboek Aware* hopen wij gemeenten en hun partnerorganisaties te ondersteunen bij het bestrijden van de ingrijpende problematiek van huiselijk geweld. Dit draaiboek is tot stand gekomen met subsidie van het ministerie van Justitie. De handreiking en beschrijvingen van de in de handreiking genoemde voorbeelden kunt u vinden op de website www.ilv.nl.

Drs. C. Pels Rijcken
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Leeswijzer

Dit draaiboek dient als leidraad voor gemeenten die samen met hun partners met een Aware-project (verdere) invulling willen geven aan hun beleid op het terrein van huiselijk geweld. Bij het formuleren van beleid, kunt u als gemeente aansluiten bij dat wat in andere gemeenten al gebeurt op dit gebied. Bij de samenstelling van dit draaiboek is gebruik gemaakt van de ervaringen van reeds bestaande Aware-projecten in Nederland.

In hoofdstuk 1 beschrijven we de achtergronden en definities van huiselijk geweld. Vervolgens positioneren we de groep voor wie een Aware-project bedoeld is. Namelijk die groep die met 'belaging' te maken heeft – een begrip dat in paragraaf 1.2 wordt uitgelegd. Verder wordt toegelicht op welke wijze een Aware-project kan bijdragen aan de hulpverlening van vrouwen die worden bedreigd door hun ex-partner. In hoofdstuk 2 volgt het stappenplan Aware. Stap voor stap doorlopen we de belangrijkste fases van de opzet van een Aware-project. In hoofdstuk 3 komt ten slotte de uitwerking in de praktijk aan bod. In het draaiboek treft u tevens een aantal kaders aan. Hierin komen diverse ervaringsdeskundigen aan het woord en wordt een drietal Nederlandse Aware-projecten kort beschreven.

Aware wordt ingezet om belaging door ex-partners aan te pakken. Bij deze vorm van belaging is de dader vaak een man en het slachtoffer een vrouw. Ter bevordering van de leesbaarheid van dit draaiboek zal de dader daarom telkens worden aangeduid met 'hij' en het slachtoffer met 'zij'.

Lotte, gebruikster van het Aware-systeem:

"Zolang ik thuis zit, ben ik veilig"

"Ik wil mijn vrijheid graag terug. Het is nog niet zo ver. Maar Aware heeft me al een eind op weg geholpen." Aan het woord is Lotte. Anderhalf jaar geleden werd zij aangesloten op het Aware-systeem. "Met Aware kun je je ex laten zien dat hij geen macht meer over je heeft."

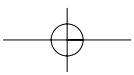
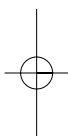
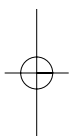
Lotte wordt al sinds acht jaar lastiggevallen door haar ex-partner. Om hem te ontvluchten is ze twee keer naar een andere stad verhuisd. Die verhuizingen brachten ingrijpende gevolgen met zich mee. "Financieel, maar ook voor mijn twee kinderen. Het is niet goed om ze telkens naar een andere school te sturen. Eén ding weet ik nu zeker: ik laat me nooit meer uit mijn huis weggagen."

Ze was opgelucht toen ze hoorde dat ze voor Aware in aanmerking kwam. Maar helemaal zeker van het resultaat was Lotte nog niet. Totdat de testmelding werd uitgevoerd. "Dat was het spannendste moment van mijn leven", vertelt ze. "Ik zag met mijn eigen ogen dat de politie binnen vijf minuten voor de deur stond. Dat was fantastisch. Anders moet je maar net het geluk hebben dat de burens je horen, of dat je zelf de telefoon kunt pakken. En dan duurt het nog wel een half uur voordat de politie ter plekke is."

Ze vindt het ook een verademing dat de politie op de hoogte is van de omstandigheden. "Er hoeven geen lange gesprekken meer plaats te vinden. De man kan meteen worden meegenomen. Dat maakt het voor vrouwen een stuk makkelijker. Het is niet prettig om keer op keer alle details over je situatie te moeten vertellen." Zelf heeft Lotte het alarm nog niet hoeven te gebruiken. Haar ex is pas sinds kort weer op vrije voeten gesteld. "Zolang ik thuis zit ben ik veilig. Buiten de deur zal de angst voorlopig blijven. Je weet niet wat er in zijn hoofd speelt."

Eens in de zes weken komen de Aware-vrouwen uit haar woonplaats bijeen om in een lotgenotengroep over hun ervaringen te praten. "Die groepsgesprekken hebben me ook sterker gemaakt", aldus Lotte. "Je hebt er veel steun aan, je ziet dat je niet de enige bent die dit overkomt."

De naam Lotte is op verzoek van de geïnterviewde gefingeerd

Hoofdstuk 1

Achtergronden en definities

1|1 Huiselijk geweld

Tien jaar cel geëist voor wurgen echtgenote

MAN SCHIET VROUW NEER EN PLEEGT ZELFMOORD

Man doodde vrouw met 100 messteken

Politie houdt man aan na fatale val vrouw

Vrouw die man doodschoot, was eerst mishandeld

Huiselijk geweld: wie regelmatig de krant leest, kan er niet omheen. Jaarlijks worden vele vrouwen, mannen en kinderen er het slachtoffer van. Uit onderzoek blijkt dat ruim 12% van de Nederlanders te maken heeft met geweld in de privé-sfeer dat zich wekelijks of dagelijks voordoet. Het is een zeer ernstig veiligheidsprobleem dat in alle lagen van de bevolking en in alle regio's van ons land voorkomt. Voor het verzamelen van bovenstaande voorbeelden hoeft u niet jarenlang het nieuws bij te houden. Zelfs geen maanden. Dergelijke berichten keren helaas wekelijks in de media terug.

Bij de aanpak van geweld in onze samenleving verdient deze geweldsvorm dan ook extra aandacht. Huiselijk geweld wordt de laatste jaren niet meer gezien als een exclusieve taak voor de hulpverlening. Het is ook een veiligheidsprobleem waarbij een cruciale rol is weggelegd voor justitie, politie en de gemeente.

Definitie

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer gepleegd is.

Geweld is de aantasting van de persoonlijke integriteit. Hierbij onderscheiden we geestelijk en lichamelijk geweld (waaronder seksueel geweld).

Huiselijke kring (of gezin) is de kring die bestaat uit (ex-)partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden.

Huisvrienden zijn personen die het slachtoffer in huiselijke sfeer ontmoet omdat zij een vriendschappelijke band onderhouden met het slachtoffer of met iemand uit de onmiddellijke omgeving van het slachtoffer.

(Van Dijk, 1997)

Huiselijk geweld is een vorm van geweld die vaak voorkomt en ingrijpende gevolgen heeft voor de slachtoffers. Het gaat vaak om ernstig, aanhoudend geweld. Ook voor kinderen zijn de gevolgen van huiselijk geweld groot. Uit onderzoek blijkt dat jaarlijks 100.000 kinderen getuige zijn van huiselijk geweld en dat 40.000 van deze kinderen een verhoogd risico lopen op (gedrags)problemen. Zij kunnen last krijgen van slaapstoornissen, presteren vaak minder op school, isoleren zich van andere kinderen of gaan zelf over tot gebruik van geweld. Het beheersen van huiselijk geweld heeft zodoende een preventieve werking op andere vormen van gewelddadig en crimineel gedrag. Daarnaast gaat het om een maatschappelijk probleem, dat hoge kosten met zich meebrengt. De maatschappelijke verontwaardiging over huiselijk geweldincidenten is groot.

Structureel beleid en een gedegen preventieve aanpak van huiselijk geweld kunnen ervoor zorgen dat er daadwerkelijk iets wordt gedaan aan de bestrijding en preventie van huiselijk geweld.

Organisaties van binnen en buiten de overheid realiseren zich dat zij huiselijk geweld niet alléén kunnen bestrijden. Politie, Openbaar Ministerie, reclassering, vrouwenopvang en andere hulporganisaties zullen moeten samenwerken. Daarbij spelen de gemeenten een belangrijke rol, want samenwerking komt vooral lokaal tot stand. In steeds meer gemeenten worden samenwerkingsafspraken vastgelegd. Er wordt gestreefd naar betere hulpverlening aan slachtoffers en behandeling van plegers van huiselijk geweld. Ook wordt er gewerkt aan deskundigheidsbevordering van verschillende beroepsgroepen. Bestrijding van huiselijk geweld is een speerpunt geworden in het beleid van diverse organisaties. Zoals de politie, het Openbaar Ministerie en een toenemend aantal gemeenten.

De gemeente is de aangewezen organisatie om de regierol op zich te nemen bij de aanpak van huiselijk geweld. De gemeente vertegenwoordigt immers het algemeen belang om de veiligheid en het welzijn van haar inwoners zoveel mogelijk te waarborgen. Zo kan de gemeente een nauwere samenwerking tussen de zorginstellingen, politie en justitie op dit gebied stimuleren zodat huiselijk geweld effectiever wordt aangepakt. Ook kan de gemeente zorgdragen voor voldoende voorzieningen voor slachtoffers en plegers van huiselijk geweld. Een van de middelen om slachtoffers van huiselijk geweld te beschermen is het Aware-beveiligingssysteem.

Feiten en cijfers op een rij

De onderzoekscijfers over huiselijk geweld in Nederland, schetsen een zeer somber beeld. Er is geen enkele aanleiding om te veronderstellen dat de situatie in een afzonderlijke gemeente of provincie sterk afwijkt van de landelijke cijfers.

1

Uit onderzoek blijkt dat 45% van de Nederlandse bevolking ooit te maken heeft gehad met enige vorm van geweld in de privé-sfeer. Hiervan heeft 27% te maken met geweld dat zich dagelijks of wekelijks voordoet (oftewel ruim 12% van de Nederlandse bevolking). Kinderen die van jongs af aan (als slachtoffer of als getuige) met geweldpleging worden geconfronteerd, lopen een verhoogd risico om later in hun leven zelf als dader betrokken te raken bij verschillende vormen van criminaliteit.¹

2

De mate waarin melding of aangifte wordt gedaan bij de politie is beperkt. Ongeveer 12% van de slachtoffers van huiselijk geweld meldt dit bij de politie. 6% doet daadwerkelijk aangifte. Bij geweld in het algemeen zijn de cijfers respectievelijk 30% en 16%.²

3

Huiselijk geweld treft niet alleen vrouwen. Ook mannen kunnen het slachtoffer worden. Wel worden vrouwen vaker het slachtoffer van huiselijk geweld met een hoge intensiteit. Bovendien hebben vrouwen vaker te maken met geweld door (ex)partners dan mannen. De daders of plegers van huiselijk geweld zijn meestal mannen (80%). Bij mannelijke slachtoffers is in gemiddeld een kwart van de gevallen sprake van een vrouwelijke dader. Bij geestelijk geweld ligt dit percentage iets hoger.³

4

Slachtoffers van huiselijk geweld kloppen veelvuldig aan bij de (geestelijke) gezondheidszorg. Ze hebben niet alleen te maken met lichamelijke klachten (verwondingen), maar ook met psychische en emotionele problemen. De maatschappelijke kosten die vrouwenmishandeling met zich meebrengt, bedragen op jaarbasis meer dan 136 miljoen euro.⁴

5

Jaarlijks zijn 100.000 kinderen getuige van huiselijk geweld. 40.000 van deze kinderen lopen een verhoogd risico op (gedrags)problemen. Zo kunnen zij last krijgen van slaapstoornissen, presteren vaak minder op school, isoleren zich van andere kinderen of gaan zelf over tot geweldgebruik.⁵

1 De Bie en de Haan, 1999.

2 Van Dijk e.a., 1997, Politiemonitor Bevolking 1999.

3 Van Dijk, 1997.

4 Universiteit van Amsterdam, 1997.

5 Dijkstra, Kinderen die getuige zijn geweest van geweld tussen hun ouders, 2001.

1|2 Slachtoffers van belaging

Belaging in het Wetboek van Strafrecht:

Hij, die wederrechtelijk stelselmatig opzettelijk inbreuk maakt op een anders persoonlijke levenssfeer met het oogmerk die ander te dwingen iets te doen, niet te doen of te duiden dan wel vrees aan te jagen wordt, als schuldige aan belaging, gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of een geldboete van de vierde categorie.

(artikel 285b Wetboek van Strafrecht)

Slachtoffers van huiselijk geweld die uiteindelijk de knoop hebben doorgemaakt om hun partner te verlaten, worden in sommige gevallen belaagd door hun ex-partner. Er is dan ook een duidelijke samenhang tussen huiselijk geweld en belaging (in het Engels 'stalking' genoemd). Vaak is de belager de ex-partner die moeite heeft met het beëindigen van de relatie. Meestal is er tijdens de relatie al sprake geweest van geweld of opvallende jaloezie. Nieuwe relaties van het slachtoffer kunnen leiden tot nog meer jaloezie en agressie bij de ex-partner. De belager vertelt zijn ex-partner dat hij haar nooit meer met rust zal laten en bestookt haar met dreigementen. Hierdoor wordt deze groep vrouwen ernstig belemmerd in het opbouwen van een nieuw leven. Het Aware-systeem kan deze groep vrouwen bescherming bieden.

Belagers die een relatie hebben (gehad) met het slachtoffer zijn gevaarlijker dan andere belagers (belaging door bekenden of onbekenden). De belaging loopt hier vaker uit op geweld en duurt langer dan bij andere vormen. Het doel van de belager is in eerste instantie vaak nog een extreme poging om de relatie te redden; daarna wordt het belagen vaak een missie op zich. Soms heeft de belager zich volledig vastgebeten in het idee dat als zijn ex-partner niet met hem verder wil, hij haar dan zeker geen nieuw leven zonder hem gunt. Belaging uit zich onder meer in achtervolging, ongevraagd op bezoek komen en het dreigen met geweld. Ook het lastigvallen van de kinderen, vrienden, familie en collega's komt voor. Er worden bijvoorbeeld geruchten en leugens over het slachtoffer verspreid. Verder kan belaging zich uiten in telefoonterreur, het versturen van ongewenste post, sms-berichten en e-mails, het beschadigen van eigendommen en het bestellen van goederen op rekening van het slachtoffer.

Slachtoffers worden structureel lastiggevallen, waardoor een onvoorstelbare inbreuk op iemands privé-leven wordt gemaakt. Ook op de momenten dat de belager niet actief is, wordt het leven van het slachtoffer vaak beheerst door angst en gevoelens van bedreiging. Naarmate de belaging langer duurt, gaat dit het leven van slachtoffers vaak volledig beheersen. Zo krijgt de pleger alsnog wat hij wil: dat zijn slachtoffer zoveel mogelijk met hem bezig is, in werkelijkheid of in gedachten. Slachtoffers ervaren vaak een voortdurende druk met schadelijke psychische gevolgen. Als er kinde-

ren zijn, kan de belaging een traumatische invloed hebben op hun ontwikkeling. Schuldgevoelens, loyaliteitsconflicten, angsten en extreem zorgend gedrag voor de moeder, zijn enkele voorbeelden van de gevolgen voor de kinderen.

Belaging is een misdrijf. Het is strafbaar als de pleger op een structurele manier (de wet noemt dit 'stelselmatig') bezig is om inbreuk te maken op de persoonlijke levenssfeer van een ander. Sinds een aantal jaren worden pogingen gedaan om vrouwen die worden belaagd en bedreigd, effectiever te helpen. De wet tegen belaging (zie kader) geeft politie en justitie een aantal juridische mogelijkheden om slachtoffers te helpen.

In het geval van belaging, kan de politie een aangifte van het slachtoffer opnemen en een onderzoek starten. De resultaten van dit onderzoek worden voorgelegd aan een officier van justitie. Deze kan besluiten dat de belager moet worden aangehouden en zich mogelijk voor een rechter moet verantwoorden. Dan wordt ook bekeken in hoeverre de belager in aanmerking komt voor verplichte daderhulpverlening. Zodra de belager weer vrijkomt, zullen politie en justitie er voor zorgen dat de veiligheid van het slachtoffer is gewaarborgd. Dat kan bijvoorbeeld door de belager een straat- en contactverbod op te leggen.

Om iemand voor belaging aan te klagen moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan:

- ▶ het gedrag van de belager moet een structureel karakter hebben;
- ▶ de belager moet dit opzettelijk doen en hij moet tot doel hebben om zijn ex-partner ergens toe te dwingen of om haar bang te maken;
- ▶ het slachtoffer moet aan de ex-partner duidelijk hebben gemaakt dat zij zijn gedrag niet op prijs stelt en wenst dat hij hiermee ophoudt.

Eén van de middelen om slachtoffers te beschermen tegen belaging is het Aware-systeem. Dit systeem is ontwikkeld om vrouwen die door hun ex-partner belaagd worden te ondersteunen en te beveiligen.

Vormen van belaging

Een slachtoffer kan te maken krijgen met:

- Lichamelijke, seksuele en / of geestelijke mishandeling;
- Bedreigingen richting haarzelf en haar familie, vrienden en bekenden;
- Achtervolgingen;
- Vernielingen aan haar huis, auto en / of andere bezittingen;
- Ontvoering van haar kinderen;
- Verspreiding van leugens over haar bij derden;
- Misbruik van juridische mogelijkheden.

Slachtoffers hebben soms jarenlang met deze vormen van belaging te maken.

1|3 Aware

Aware staat voor 'Abused Women's Active Response Emergency'. Het alarmsysteem is in 1991 in Canada ontwikkeld om mishandelde vrouwen (en eventueel hun kinderen) die worden lastiggevallen door een ex-partner sneller en beter te beschermen. Het geeft een steuntje in de rug bij het opbouwen van een nieuw en veilig leven. Sinds 1997 wordt ook in ons land met Aware gewerkt.

Bij Aware staat de installatie van een elektronisch alarmsysteem bij het slachtoffer thuis centraal. Daarnaast krijgt de vrouw een zender die zij met zich mee kan dragen en tot op korte afstand van de woning werkt. Als de ex-partner de vrouw bedreigt of lastigvalt, kan zij met één druk op de knop direct verbinding maken met de meldkamer van de beveiligingsdienst die het systeem heeft aangelegd.

De beveiligingsdienst geeft de melding direct door aan de politie. Deze stuurt vervolgens met voorrang (prioriteit 1) een surveillancewagen naar het adres. De meldkamer neemt ook contact op met de vrouw om haar te ondersteunen en uit te zoeken wat de situatie is. Dit om de politie die onderweg is een goede instructie te kunnen geven. De politie zal de belager – indien mogelijk – op het huisadres van de vrouw direct aanhouden. Hierna wordt over verdere vervolging beslist. De vrouw neemt na de melding contact op met de hulpverlening zodat nagegaan kan worden of zij begeleiding nodig heeft.

Na een melding worden dus verschillende instanties ingeschakeld, waaronder politie, justitie, reclassering en hulpverlening. Een goede samenwerking tussen deze organisaties, zorgt ervoor dat er daadkrachtig wordt opgetreden. Dit leidt tot betere ondersteuning van het slachtoffer en een doeltreffender aanpak van de dader. Zonder dit geïntegreerde hulpaanbod, heeft de aansluiting op het beveiligingssysteem weinig zin.

Aware is dus meer dan een noodsignaal naar de politie. Het is een integrale aanpak waarbij verschillende organisaties nauw samenwerken. Deze aanpak zorgt naast veiligheid ook voor hulpverlening aan de vrouw, de kinderen en de dader. Aware geeft de vrouw en haar kinderen een verhoogd gevoel van veiligheid. Zo krijgen ze de kans om tot rust te komen en te werken aan het vergroten van hun weerbaarheid. Verdere ontwrichting van hun leven, bijvoorbeeld de noodzaak om uit te wijken naar de vrouwenopvang, kan door het Aware-systeem voorkomen worden.

Liane van der Leelie van beveiligingsbedrijf NVD-PAS

"Bij een Aware-melding is er geen tijd te verliezen"

Namens het beveiligingsbedrijf NVD-PAS sluit Liane van der Leelie Aware-apparatuur aan en af. Zij legt de gebruikers bovendien de werkwijze van de zender uit. "Aware is heel eenvoudig in gebruik. Maar de meeste vrouwen vinden het toch spannend om het apparaat voor het eerst te testen."

"Ik ga niet weg voordat de vrouw precies weet hoe het systeem werkt", zegt Van der Leelie. Behalve de mondelinge toelichting, krijgen de vrouwen ook een schriftelijke instructie over de beveiliging. De apparatuur bestaat uit een vaste zender die in huis wordt bevestigd en een draadloze zender voor in en om het huis, die onder de kleding gedragen kan worden. Als extraatje krijgen de vrouwen ook nog een zogenaamde codekaart. Daarmee kan een vrouw, in noodgevallen buitenshuis, telefonisch contact opnemen met het beveiligingsbedrijf. Als zij de code van de kaart aan de centrale doorgeeft, zet deze dezelfde procedure in gang als bij een 'gewone' Aware-melding.

"Een Aware-melding komt binnen enkele seconden bij onze centrale binnen", vertelt Van der Leelie. "Onze medewerkers zien direct dat het om een Aware-situatie gaat en schakelen meteen de politie in. Iedere Aware-melding heeft dezelfde status als een overval: er is geen tijd te verliezen." Aware is een stil alarm. Het indrukken van de knop maakt geen geluid. De pleger hoeft dus niet te weten dat er alarm is geslagen.

Een ander voordeel van Aware is, volgens Van der Leelie, dat er een permanente controle op de apparatuur plaatsvindt. Elk mankement wordt direct opgemerkt. Bijvoorbeeld ook als de stekker er even uit is. "Dan bellen we direct even op om te controleren of alles goed is. De draadloze zenders werken op speciale batterijen die een aantal jaren meegaan. Maar bij iedere melding wordt de status van de batterij opnieuw bekeken. Als hij aan vervanging toe is, wordt dat vroegtijdig opgemerkt."

Het gebruik van Aware wordt nauwkeurig geregistreerd en opgeslagen door NVD-Pas. Als het nodig is, kan er later nog navraag naar gedaan worden. "Bijvoorbeeld over het tijdstip waarop een melding binnenkwam", legt Van der Leelie uit. "Zulke informatie kan soms nog goed van pas komen."

Inzet mobiele telefoons

In aanvulling op de elektronische zender, heeft Rotterdam proefgedraaid met de inzet van mobiele telefoons met GPS-functie. De telefoons waren voorzien van een aparte knop waarmee de vrouw alarm kon slaan. Door middel van GPS kan de politie de exacte positie van de vrouw vaststellen en zo snel ter plaatse zijn. Het voordeel van het gebruik van mobiele telefoons is dat de vrouw ook buitenshuis de politie snel kan alarmeren. Nadeel zijn de hoge kosten die (nog) aan het GPS-systeem zijn verbonden. Desondanks waren de reacties van zowel de deelnemers als de projectgroep erg positief over deze 'mobiele' Aware-variant.

Aware Rotterdam-Rijnmond

Korte omschrijving van het project

Het Rotterdamse Aware-project was het eerste Aware-project in Nederland. Het ging in april 1997 van start. Initiatiefnemers waren de toenmalige hulporganisatie SARA (tegenwoordige Scala) en de politie. Medio 2001 werd Aware als reguliere voorziening geïmplementeerd. Halverwege 2001 is Aware aan het 'veld' overgedragen. Vrouwenopvang Rotterdam verzorgt sindsdien de intake en coördinatie.

Doelen

Reden om Aware te introduceren was het grote aantal gevallen van huiselijk geweld (door ex-partners) waarmee de vrouwenopvang en de politie werden geconfronteerd. Doel van Aware is om:

- Veiligheid te bieden aan vrouwen (en hun kinderen die ernstig worden bedreigd door hun ex-partner);
- Stoppen en voorkomen van ernstig geweld tegen vrouwen door hun ex-partners.

Criteria

Om in de politieregio Rotterdam-Rijnmond voor aansluiting in aanmerking te komen gelden de volgende voorwaarden:

Het Aware-systeem is voor vrouwen:

- Die woonachtig zijn in de politieregio Rotterdam-Rijnmond;
- Die geen omgang meer hebben met hun ex-partner, ook niet bij een omgangsregeling;
- Waarvan de ex-partner aantoonbaar gevaarlijk is (dit blijkt bijvoorbeeld uit aangiftes, veroordelingen, letselverklaringen of geweldsdelicten);
- Waarvan de ex-partner bij voorkeur een geldig straatverbod opgelegd heeft gekregen;
- Bereid zijn na alarmering aangifte te doen;
- Die in het bezit zijn van een vaste telefoonaansluiting.

Indicatiecommissie

De indicatiecommissie van Aware Rotterdam-Rijnmond is samengesteld uit vertegenwoordigers van de politie en vrouwenhulpverlening. Deze commissie beoordeelt de aanvraag en beslist of een vrouw op het systeem wordt aangesloten.

Aansluitingen

Aware Rotterdam heeft gemiddeld 25 aansluitingen. De contracten worden voor een jaar aangegaan. Na dit jaar wordt bekeken of het contract verlengd dient te worden. Bij voortdurende dreiging zal dit verzoek gehonoreerd worden. Zowel aan het einde van een contractperiode als tussentijds vindt evaluatie plaats.

Kosten

De abonnementskosten van het systeem bedragen 30 euro per maand. Onder voorwaarden kunnen deze kosten vergoed worden uit de bijzondere bijstand.

Financiering

In de projectfase van Aware Rotterdam-Rijnmond werd gewerkt met een subsidie van de gemeente Rotterdam. Inmiddels is Aware als reguliere voorziening geïmplementeerd. De inzet van de politie wordt derhalve betaald uit het reguliere budget. De medewerkers van het Aware-team (dat o.a. de intake voor zijn rekening neemt) zijn in dienst bij Vrouwenopvang Rotterdam. De leverancier van het Aware-systeem heeft de aansluitkosten voor zijn rekening genomen. De vrouwen betalen de abonnementskosten.

Contact

Voor meer informatie over Aware Rotterdam-Rijnmond en aanmelding, kan contact worden opgenomen met het Aware-team. Dit team is bereikbaar van maandag t/m donderdag (tijdens kantooruren) via telefoonnummer: 010 - 244 45 40

Hoofdstuk 2

Het opzetten van een Aware-project

Een Aware-project is een instrument waarmee gemeenten zich actief kunnen inzetten voor de aanpak van huiselijk geweld. Door samenwerking te zoeken met politie, justitie, vrouwenopvang en de reclassering kan een sluitende Aware-keten worden gevormd. Het verdient de voorkeur dat de trekker van een project Aware zoveel mogelijk kennis heeft van deze organisaties en hun werkwijzen en bij voorkeur een gemeentebtenaar is.

Bij het opzetten van een Aware-project is een aantal zaken van belang. Onderstaand stappenplan geeft per fase aan welke activiteiten ondernomen moeten worden. Dit stappenplan is geen instructiemodel waar niet van afgeweken kan worden. Het is een leidraad, waar elke gemeente op eigen wijze invulling aan kan geven.

2|1 Stap 1 De voorbereiding

De initiator moet in een zo'n vroeg mogelijk stadium alle betrokken partijen zien te verenigen. Een goede manier om een Aware-project voor te bereiden is het formeren van een denktank. Indien in de gemeente (of regio) al een project huiselijk geweld actief is, is het raadzaam om hierbij aansluiting te zoeken.

2|1|1 De denktank

In de denktank horen in ieder geval de belangrijkste organisaties die met de problematiek te maken hebben thuis: de gemeente, de politie en de hulpverlening. Door zich achter de aanpak van huiselijk geweld te scharen, laten de partijen zien dat ze deze problematiek hoog opnemen. Dit is belangrijk bij het verkrijgen van politiek draagvlak. In de denktank komen mensen samen die binnen hun organisatie een invloedrijke positie innemen. Wanneer zij gezamenlijk het belang van Aware onderschrijven, zal de gemeenteraad eerder geneigd zijn om hier middelen voor vrij te maken. Een denktank van gewicht biedt tevens meer garantie op een solide vervolgtraject. De organisaties zijn op deze manier van bovenaf betrokken. Zij kunnen later in het project niet achterblijven.

Wat doet de denktank?

Een denktank heeft in eerste instantie het doel om een discussie over Aware op gang te brengen. Aan de orde komen vragen als: Is Aware een goede aanvulling op het bestaande hulpverleningspakket? Is er binnen onze gemeente wel vraag naar Aware? En is de politie geneigd om aan het project deel te nemen? De denktank brengt in kaart welke knelpunten er in de gemeente zijn bij de aanpak van huiselijk geweld. Ze bekijkt welke initiatieven er al worden ondernomen om huiselijk geweld tegen te gaan, waar zich eventuele hiaten bevinden en of Aware deze leemte op kan vullen.

Deze analyse resulteert in een hoofdlijnenvoorstel. In deze notitie staat beschreven op welke manier Aware ingezet kan worden om de aanpak van huiselijk geweld te verbeteren. Het hoofdlijnenvoorstel vormt de uiteindelijke startnotitie. Dit voorstel wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. Deze besluit vervolgens over het verstrekken van financiële middelen aan een projectgroep die de voorstellen uitwerkt en in beleid omzet.

2|1|2 Het verkrijgen van draagvlak

Een Aware-project heeft alleen kans van slagen als daarvoor voldoende bestuurlijk draagvlak bestaat. Draagvlak ontstaat wanneer alle betrokken organisaties voldoende besef hebben van het belang van Aware. In de beginfase dient met name draagvlak ontwikkeld te worden bij de drie belangrijkste partners: gemeente, politie en de vrouwenhulpverlening. Draagvlak ontstaat niet van de ene op de andere dag. Het kost tijd om mensen te motiveren. Tijdens het project zal aan dit aspect steeds weer aandacht besteed moeten worden. Het geven van informatie over de aard van de problematiek en de mogelijkheden van Aware is daarbij het belangrijkste hulpmiddel.

2|1|3 Financiële middelen

Het is van belang om voor het project een eigen budget te creëren. Aware komt tot stand door samenwerking tussen verschillende partners. Deze partners kunnen ook financieel participeren door budget of mankracht beschikbaar te stellen. Daarnaast dient de creativiteit te worden aangewend. Er zijn bijvoorbeeld verscheidene subsidiemogelijkheden. Een aantal subsidieverstrekende instanties is opgenomen in Bijlage 3. Deze instanties bieden over het algemeen slechts aanvullende financiering. Van de aanvrager verwachten zij een begroting waaruit ook de eigen (financiële) inspanning blijkt. Het is mogelijk om diverse gelden tegelijk aan te vragen. Wel is het goed om de potentiële subsidieverstrekters daar meteen duidelijkheid over te verschaffen. Dit kan bijvoorbeeld door een 'concept-begroting' bij te voegen met daarop onder andere de overige bijdragen die zijn aangevraagd.

2|2 Stap 2 Het opzetten van een projectorganisatie Aware

2|2|1 De projectgroep

De projectgroep zorgt voor de uitvoering van het hoofdlijnenvoorstel dat door de denktank is opgesteld. In de projectgroep zijn alle organisaties die met Aware te maken krijgen vertegenwoordigd.

Berber Speelman, Blijf van mijn Lijf Alkmaar

"Aware kost geld, maar bespaart nog veel meer"

Bij projecten wordt vaak eerst gekeken naar de kosten en niet naar het resultaat. Berber Speelman, die namens het Blijf-van-mijn-Lijf-huis als projectleider bij het Alkmaarse Aware-project is betrokken, draait het liever om. "Kijk eerst eens wat Aware allemaal oplevert".

Geweld door ex-partners kost de gemeenschap volgens Speelman veel geld. "Een vrouw die regelmatig door haar ex-partner mishandeld wordt, krijgt te maken met de huisarts, het ziekenhuis, een maatschappelijk werker of een psycholoog. Dat kost allemaal geld. Wanneer ze vlucht, komt ze terecht in een opvanghuis. Ook dat moet betaald worden. Dat zijn alleen nog maar de kosten voor de korte termijn. Een kind dat getuige is van huiselijk geweld zal daar ook klappen van oplopen. Dat kan bijvoorbeeld leiden tot gedragsproblemen leerproblemen of agressief gedrag op straat."

De projectleider vindt dat er te vaak alleen gekeken wordt naar de benodigde financiën voor een project. "Natuurlijk kost Aware geld, maar je bespaart er ook veel mee. Overigens hoeft een Aware-project helemaal niet zo duur te zijn. Veel van de activiteiten die in het kader van Aware moeten worden verricht, behoren tot het reguliere werk van de betrokken partners. Daarbij neemt de vrouw ook een deel van de kosten voor haar rekening. Zo moet zij bij ons de borg van het alarmstelsel betalen. Ook komen de aansluitkosten en de abonnementskosten voor haar rekening." Als de vrouw dit niet kan betalen is er bijzondere bijstand mogelijk. Om die reden heeft Speelman de Sociale Dienst vanaf het begin bij het project betrokken.

"Toch is het denk ik goed dat de vrouwen, waar mogelijk, zelf meebetalen aan het project", zegt ze. "Ik denk dat zij zelf ook verantwoordelijkheid moeten nemen om hun leven weer op de rails te krijgen." Aware is, volgens Speelman, vooral bedoeld om er voor te zorgen dat de vrouw weer haar plek kan vinden in de maatschappij. "Ze krijgt door het beveiligingssysteem de kans om weer een beetje op kracht te komen. Ze voelt zich thuis eindelijk veilig en kan zich weer concentreren op haar eigen situatie. Je ziet de vrouwen daardoor groeien."

Organisaties die deel uit kunnen maken van de projectgroep:

- ▶ Gemeente;
- ▶ Politie;
- ▶ Vrouwenopvang;
- ▶ Openbaar Ministerie;
- ▶ Reclassering;
- ▶ Maatschappelijke dienstverlening;
- ▶ Slachtofferhulp.

Alle betrokken organisaties dienen in de projectgroep vertegenwoordigd te zijn. Maar, om de situatie werkbaar te houden, is het raadzaam om het aantal participanten tot een minimum te beperken. De vertegenwoordigers kunnen het beste een functie in het middenmanagement van hun organisatie bekleden. Dit zorgt voor een directe lijn naar zowel de directie als de werkvloer.

De taken van de projectgroep zijn:

- ▶ Aansturing van het Aware-project;
- ▶ Het vaststellen van criteria voor deelname aan Aware (zie kader);
- ▶ Het instellen van een indicatiecommissie (zie: Stap 4);
- ▶ Het gezamenlijk ontwikkelen van instrumenten, zoals een convenant, protocollen en voorlichtingsmateriaal;
- ▶ Kwaliteitsbewaking en deskundigheidsbevordering;
- ▶ Evaluatie en bijsturing van het project.

2|2|2 De projectleider

De projectleider fungeert als secretaris van de projectgroep. Hij of zij is een belangrijke spil in het Aware-project. De projectleider Aware coördineert het project. Hij/zij spreekt organisaties aan op gemaakte afspraken. Hierbij komt de projectleider niet alleen in contact met de deelnemende organisaties, maar ook met de vrouwen die op Aware zijn aangesloten. Verder zal de projectleider, als het 'gezicht' van Aware, het project ook aan de buitenwacht moeten kunnen verkopen. Een goede invulling van al deze rollen is voor deze functie onontbeerlijk. Het volledige functieprofiel van de projectleider wordt beschreven in paragraaf 3.2.

2|2|3 Criteria: de voorwaarden om deel te nemen

De Aware-projecten die op dit moment in Nederland bestaan, hanteren een aantal criteria voor deelnemers. Algemeen genomen kan een vrouw deelnemen als ze aan de volgende voorwaarden voldoet:

Ze is woonachtig in de regio. In het Aware-project zijn afspraken gemaakt met organisaties uit een bepaalde regio. In de meeste gevallen is dit de politieregio waarin het project draait. Slachtoffers kunnen daarom alleen aan het project deelnemen als ze in dit gebied woonachtig zijn.

De ex-partner heeft juridische en/of sociale antecedenten. De ex-partner is aantoonbaar gevaarlijk. De vrouw moet kunnen aantonen dat zij slachtoffer van huiselijk geweld is (geweest) en dat zij een reëel risico loopt om opnieuw slachtoffer te worden. Er is bijvoorbeeld sprake van eerdere aangifte(n) of veroordeling(en). Of er zijn interventies door de politie geweest – die ook daadwerkelijk zijn gemuteerd (geregistreerd) – als aanwijzing voor het gewelddadige en bedreigende gedrag van de ex-partner. De juridische antecedenten hoeven niet alleen geweld tegen de vrouw zelf te betreffen, het kan ook gaan om geweldpleging tegen andere personen of tegen goederen. Ook verklaringen van artsen en hulpverleners over het letsel dat door de ex-partner is toegebracht, kan als criterium dienen.

Geen omgang met de ex-partner. De relatie met de dader dient duidelijk beëindigd te zijn. In Utrecht mag de vrouw (onder bepaalde voorwaarden) wel contact met de man hebben als deze deelneemt aan daderbehandeling. In Kennemerland is, in het geval van een omgangsregeling voor de kinderen, deelname aan Aware toch mogelijk. Bij een eventuele omgangsregeling voor de kinderen, worden deze door familieleden gebracht of vindt het contact in een omgangshuis plaats. In Zaanstreek/Waterland is een omgangsregeling mogelijk onder de voorwaarden dat deze niet vanuit huis plaatsvindt. Hierover worden duidelijke afspraken gemaakt met de vrouw.

Aangifte verplicht. Deelnemers moeten bereid zijn om aangifte te doen na een Aware-melding. Bij een Aware-aanvraag wordt aan de vrouw gevraagd om ook aangifte dan wel melding te doen van zaken, waarvan de politie nog geen kennis draagt. Op die manier wordt een juridische grondslag verkregen om de man na een melding aan te houden. Wanneer de vrouw geen aangifte doet van de geweldsincidenten in het verleden, behandelt justitie de melding als 'een eerste overtreding' en staat de man vaak binnen een uur weer op straat. Het is overigens mogelijk om de aangifte 'vast te houden'. De aangifte wordt dan pas bekend gemaakt aan de dader als deze vastzit. Zo kan de angst voor represailles bij het slachtoffer worden weggenomen.

Telefoonaansluiting en WA-verzekering. Voor de plaatsing van het alarmsysteem is een vaste telefoonaansluiting nodig en moet de vrouw een WA-verzekering hebben afgesloten. Zo is het apparaat verzekerd tegen eventuele beschadiging.

Meebetalen aan de kosten. De vrouw betaalt mee aan de kosten van de Aware-aansluiting. Deze komen over het algemeen neer op de aansluitkosten (± 80 euro, eenmalig) en abonnementskosten (± 30 euro per maand). De kosten kunnen eventueel vergoed worden met behulp van financiële ondersteuning van de gemeente via de Bijzondere Bijstand.

Jorita van der Mey, Vrouwenopvang Rotterdam

"Aware is geen tovermiddel waarmee je alle problemen oplost"

Jorita van der Mey is lid van het Aware-team van het Rotterdamse Aware-project. Dit team neemt onder meer de intake van vrouwen voor haar rekening. "Na afloop van zo'n gesprek staat het zweet op je rug. Je krijgt te maken met vrouwen die vaak ernstig getraumatiseerd zijn. Daar moet je wel mee om kunnen gaan."

Wanneer een vrouw zich voor Aware aanmeldt, wordt bij Vrouwenopvang eerst een informatief gesprek gevoerd. Als ze niet op komt dagen, wordt direct contact gezocht. "Haar afwezigheid, kan immers een uitvloeisel zijn van acute dreiging", legt Van der Mey uit. Tijdens het eerste gesprek wordt gekeken wat de vrouw al heeft gedaan om haar situatie veiliger te maken. "We bekijken of haar verwachtingen van Aware reëel zijn. Aware is natuurlijk geen tovermiddel waarmee je alle problemen oplost."

In het gesprek wordt ook direct gekeken of de vrouw voor Aware in aanmerking komt. Als dit het geval lijkt te zijn, volgt een tweede gesprek. Tijdens dit gesprek gaat de Aware-medewerker na of de vrouw daadwerkelijk aan alle criteria voldoet. Het is volgens Van der Mey belangrijk om de intake door een aantal ervaren krachten te laten doen. "Dit heeft twee voordelen. Door een of enkele vaste medewerkers voor de Aware-aanmelding in te schakelen, hou je het overzicht. Ten tweede is het werken met Aware-vrouwen zeer gespecialiseerd werk. Deze vrouwen zijn door het geweld vaak ernstig getraumatiseerd. De medewerker moet weten hoe met deze trauma's om te gaan. Je bent met zo'n intake in totaal twee à drie uur kwijt."

Met de ondertekening van de vragenlijst, geeft de vrouw zowel de vrouwenopvang als de politie toestemming om gegevens over haar uit te wisselen. Daarnaast geeft ze toestemming om informatie over haar situatie bij derden in te winnen. Na de twee gesprekken stelt Vrouwenopvang een rapport op met daarin een advies aan de indicatiecommissie. Het hele traject van aanmelding tot aansluiting neemt een aantal weken in beslag. "Dat lijkt lang, maar er gaat veel tijd zitten in het onderzoek", aldus Van der Mey. "Het geeft de vrouw ook de kans om goed na te denken over de consequenties van de aansluiting. Ze moet op de knop drukken als hij voor de deur staat en ze moet aangifte doen." Ook als een vrouw niet in aanmerking komt voor Aware, zorgt Vrouwenopvang voor ondersteuning. "Het is niet van: 'sorry en tot ziens'. Als een vrouw niet wordt aangesloten, kijken we direct welke alternatieven er zijn."

2|3 Stap 3 Het ontwikkelen van een Plan van aanpak

De projectgroep stelt het plan van aanpak samen. Gestreefd wordt naar een helder plan waar alle betrokken organisaties mee in kunnen stemmen. Het plan van aanpak beschrijft op welke manier er met Aware gewerkt gaat worden en welke doelen er worden nagestreefd. Daarnaast geeft het plan inzicht in de taken en verantwoordelijkheden van de betrokken organisaties.

2|3|1 Inhoud van een Plan van aanpak Aware

1 De aanleiding

In dit onderdeel van het Plan van aanpak worden de aanleiding, de motieven en de werkwijze van het project beschreven (de samenvattende informatie over de aard en omvang van de problematiek rondom huiselijk geweld en belaging).

2 Het Aware-project

Dit onderdeel geeft aan wat het Aware-project precies inhoudt.

3 Samenwerkende partners

Dit onderdeel vermeldt welke partners bij het project zijn betrokken.

4 De te realiseren doelen

In dit onderdeel wordt beschreven welke doelen de projectgroep stelt, alsmede de prioriteiten daarin.

5 De te realiseren maatregelen

Dit onderdeel bevat een beschrijving van concrete maatregelen en middelen die nodig zijn, om de doelen van het plan te realiseren.

6 Taken en verantwoordelijkheden

Dit onderdeel beschrijft de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de betrokkenen bij de uitvoering en de coördinatie van het Aware-project.

7 Criteria

Dit onderdeel geeft een opsomming van de criteria waaraan vrouwen moeten voldoen om aan Aware deel te nemen.

8 *Indicatiecommissie*

Dit onderdeel beschrijft welke partners deelnemen aan de indicatiecommissie en welke rol zij hierin vertegenwoordigen.

9 *Welke middelen zijn beschikbaar?*

Dit onderdeel geeft aan welke financiële middelen en uren nodig zijn om de vastgestelde maatregelen te kunnen uitvoeren.

10 *De wijze van evaluatie*

In het laatste onderdeel staat op welke wijze, op welke termijn en door wie de evaluatie wordt uitgevoerd.

2|3|2 **Samenwerkingsconvenant**

De formele vaststelling van het plan van aanpak kan bekrachtigd worden in een samenwerkingsconvenant. In het convenant wordt een aantal zaken en verplichtingen nog eens duidelijk vastgelegd. De directies van alle belanghebbende partijen ondertekenen deze overeenkomst. Van politie tot zorgaanbieder, van gemeente tot Openbaar Ministerie, van maatschappelijk werk tot reclassering: iedereen zit qua werkwijze en doelstelling nu op één lijn.

Het afsluiten van deze overeenkomst op directieniveau heeft ook nog een andere functie. Het betekent een duidelijke markering van de officiële start van het project. Door het officiële startschot door de leidinggevenden te laten afvuren, leggen de organisaties zichzelf min of meer vast en voelen zich verbonden om het project samen tot een goed einde te brengen.

De ondertekening van het samenwerkingsconvenant is de laatste stap in de voorbereidende fase. Na de vaststelling van het plan, kan ook het personeel van de betrokken organisaties geïnformeerd worden. U kunt de medewerkers inlichten via een voorlichtingsbijeenkomst of een artikel in het personeelsblad of in een circulaire. Met het oog op het ontwikkelen van draagvlak binnen de organisatie, is het noodzakelijk om de organisatie van het begin af aan op vaste momenten te informeren. Denk daarbij aan cijfermatige informatie over huiselijk geweld, de voortgang en geboekte resultaten, enzovoorts.

Nu het plan formeel is goedgekeurd, kan het project daadwerkelijk van start gaan. Hiermee gaat het project de vierde fase in: de uitvoeringsfase.

In hoofdstuk 3 zijn voorbeelden van een plan van aanpak en een samenwerkingsconvenant opgenomen.

Rien Buiten, inspecteur van politie Rotterdam Rijnmond

"De politie geeft een duidelijke grens aan"

Rien Buiten is regionaal coördinator huiselijk geweld van de politie Rotterdam-Rijnmond. In die functie is hij betrokken bij het Rotterdamse Aware-project. Volgens Buiten is het belangrijk dat vrouwen weten wat er allemaal gebeurt als zij een Aware-melding doorgeven. "Als een vrouw op de knop drukt, begint het circus pas".

Buiten ervaart in het begin best nog wat scepsis bij de vrouwen. "Het vertrouwen is volledig weg. Ze vragen zich af of de politie echt wel komt als ze op de knop drukken. Daarom vind ik de testmelding ook zo belangrijk." Bij de testmelding zien de vrouwen dat de agenten binnen een paar minuten op de stoep staan. "Dat geeft vertrouwen. En dat is nu net wat ze nodig hebben om de draad van hun leven weer op te pakken."

Een Aware-melding wordt door de politie behandeld als een 'prioriteit 1 melding', vergelijkbaar met een overval. De dichtstbijzijnde surveillancewagen gaat direct naar de vrouw toe. De meldkamer haalt haar gegevens uit het computersysteem en stelt de collega's in de wagen op de hoogte van de situatie. "Behalve gegevens over de vrouw en eventuele kinderen bevat het systeem ook informatie over de pleger. Hoe de man eruit ziet, of hij vuurwapengevaarlijk is en bijvoorbeeld ook in welke auto hij rijdt. Het kan namelijk zijn dat de vogel al gevlogen is als de agenten ter plekke komen."

Als de politie onderweg is, belt de meldkamer naar de vrouw. Zij kan uitleggen wat er aan de hand is en dit geeft de politie inzicht in haar situatie. Het geeft haar ook vertrouwen dat het alarm door de politie is ontvangen. Ook bij 'loos alarm' komt de politie ter plaatse. Het is immers niet uit te sluiten dat de vrouw onder bedreiging haar melding intrekt.

Het is voor de eventuele rechtsgang belangrijk om de man op heterdaad te betrappen. Daarom worden in het dossier ook eventuele vluchtwegen opgenomen. Als de man niet wordt getraceerd, gaat de politie naar zijn woonadres om hem daar op te wachten. "Als we hem daar in zijn kraag vatten, is het nog steeds een heterdaad aanhouding. Omdat de agenten dan nog steeds met hun onderzoek bezig zijn."

Als een man op heterdaad wordt betrapt, zal de politie hem voor verhoor meenemen naar het bureau. Het streven is om de dader in een strafrechtelijk vervolgingstraject te krijgen. "We stellen een duidelijke grens", legt Buiten uit. "Hij wordt opgepakt en vastgehouden. Dat schrikt af." Tegelijkertijd schakelt de poli-

tie de reclassering in. De reclassering voert op het politiebureau een normerend gesprek met de dader. Daarbij wordt ook de mogelijkheid van daderbehandeling voorgelegd. "De reclassering zal het Openbaar Ministerie vragen om dat tijdens de rechtszitting in haar eis mee te nemen. De rechter beslist uiteindelijk of aan de eis gehoor wordt gegeven."

2|4 Stap 4 De uitvoering

Na de goedkeuring van het plan van aanpak door alle deelnemende organisaties, kan het Aware-project van start gaan. De uitvoeringsfase is ongetwijfeld de lastigste fase. Dan komt het aan op echt managen: *'getting things done, through people'*.

2|4|1 Taken en verantwoordelijkheden

Rol gemeente

De functie van projectleider wordt bij voorkeur door een medewerker van de gemeente of de GGD vervuld. De gemeente voert tenslotte de regie over het project. Door de integrale aanpak van Aware is deze regievoering van groot belang. Veel instanties houden zich al direct of indirect bezig met het bestrijden van huiselijk geweld. Maar zij zijn lang niet altijd op de hoogte van elkaars inspanningen. Ze werken niet of onvoldoende samen. De gemeente kan de samenwerking van de partners bevorderen. In het kader van haar regiefunctie kan zij partijen bijeen brengen en verbanden leggen. Tijdens het project zal veel contact met diverse afdelingen binnen de gemeente noodzakelijk zijn. Het project heeft veel baat bij een projectleider die thuis is in de gemeentelijke organisatie en cultuur. De gemeente kan ook een belangrijke rol spelen in de communicatie naar de burgers toe. Zij kan duidelijk aangeven dat huiselijk geweld niet wordt getolereerd. In veel gevallen zal de financiering van het project ook op het bordje van de gemeente komen.

Rol Vrouwenopvang

De Vrouwenopvang wordt dagelijks met de problematiek van geweldpleging en belaging geconfronteerd. Naast hulpverlening is er voor de medewerkers een belangrijke rol weggelegd op het gebied van signalering en voorlichting. De Vrouwenopvang zorgt bijvoorbeeld voor de intake van slachtoffers. De medewerkers maken een dossier aan over de vrouw. Op basis daarvan neemt de indicatiecommissie een besluit om het slachtoffer al dan niet aan te sluiten. Vrouwenopvang kan tevens zitting nemen in de indicatiecommissie om aan te geven waarom een vrouw in aanmerking komt voor Aware. Vrouwenopvang kijkt ook naar andere mogelijkheden om de vei-

ligheid te vergroten. Daarbij kan gedacht worden aan weerbaarheidstrainingen voor de vrouw en een hulpverleningstraject voor de kinderen. Vrouwenopvang zorgt na afloop van de Aware-aansluiting ook voor de nazorg. Vrouwenopvang biedt ook ondersteuning aan vrouwen die niet voor Aware in aanmerking komen. Bijvoorbeeld door advies te geven over andere vormen van hulpverlening.

Rol politie

Uit de praktijk blijkt dat de politie vaak de eerste instantie is die met het geweld geconfronteerd wordt. Agenten kunnen de vrouw, als er sprake is van belaging, informeren over de mogelijkheid van Aware. De integrale aanpak van Aware houdt in dat naast preventieve maatregelen, ook gekeken wordt naar de repressieve kant (gericht op daders) van de problematiek. Als een vrouw is aangesloten, speelt de politie een belangrijke rol bij de dossiervorming van zowel dader als slachtoffer.

De politie stelt een dossier samen voor iedere Aware-aansluiting. In dit dossier staan alle gegevens van de vrouw, de eventuele kinderen en de belager (inclusief foto). Daarnaast bevat het dossier kopieën van aangiften, mutaties en informatie over een eventueel straatverbod (met gearceerde kaart van het gebied). Deze informatie dient ter ondersteuning van het politietoetreden ter plaatse. Een kopie van het dossier wordt gezonden naar de regionale meldkamer, coördinator bij het parket OM, coördinator reclassering, het wijkteam van de politie en DHV (directe hulpverlening, zijnde de eenheid die de prioriteit 1 meldingen rijdt). Het aansluitadres wordt ook toegevoegd op de lijst van actuele aansluitingen die op het politie intranet is in te zien.

Namens de indicatiecommissie zal de politie een antecedentenonderzoek naar de dader uitvoeren. Daarnaast zal de aandachtsfunctionaris Aware alle medewerkers binnen de politieorganisatie op de hoogte van het project moeten brengen (en houden). Zodat de agenten weten wat ze moeten doen als er een Aware-melding binnenkomt. De aandachtsfunctionaris is er ook verantwoordelijk voor dat bij een nieuwe aansluiting het wijkteam in die buurt op de hoogte wordt gebracht.

Rol Openbaar Ministerie

Het Openbaar Ministerie (OM) speelt een belangrijke rol bij de vervolging van de pleger. Het OM heeft begin 2003 in de *Aanwijzing huiselijk geweld* beschreven hoe deze rol er precies uitziet. De notitie, opgesteld door het College van procureurs-generaal, geeft aanwijzingen voor de samenwerking tussen OM, politie en reclassering en voor de dossieropbouw, daderaanpak en slachtofferhulp. In elk arrondissement wordt een officier van justitie als contactfunctionaris aangewezen die werkafspraken vastlegt met politie en reclassering. Tevens ziet de contactfunctionaris toe op een voortvarende aanpak van huiselijk geweldzaken door het parket. Samen met de reclassering inventariseert hij of zij de mogelijkheden voor daderbehandeling. De functionaris zorgt ook voor systematische registratie. Aware-zaken vallen onder deze aanwijzing. Daardoor hebben slachtoffers met een Aware-aansluiting de garantie dat, als de

dader op heterdaad wordt betrapt, het OM altijd tot vervolging overgaat. Door het OM bij het project te betrekken ontstaat een korte lijn met de dader. Zo is het project tijdig op de hoogte van de eventuele vervolging en vrijlating van de man.

Rol reclassering

Als een man op heterdaad betrapt wordt, zal de politie hem voor verhoor meenemen naar het bureau. Op dat moment wordt ook de reclassering ingeschakeld. De reclassering zal op het politiebureau een normerend gesprek met de dader voeren en daarbij ook de mogelijkheid van daderbehandeling voorleggen. De reclassering zal (zeker als de kans op recidive groot is) het OM vragen om dat tijdens de rechtszitting in haar eis mee te nemen. De rechter beslist uiteindelijk of aan de eis gehoor wordt gegeven. Als daderbehandeling wordt toegewezen, houdt de reclassering toezicht op de naleving van de gestelde bijzondere voorwaarde(n).

Rol Maatschappelijke dienstverlening en slachtofferhulp

Maatschappelijke dienstverlening en slachtofferhulp participeren in het Aware-project, vanwege de eerste opvang die zij geven aan slachtoffers met geweldervaringen. Beide organisaties kunnen ook deelnemen aan de indicatiecommissie, eventueel in wisselronden. De vertegenwoordiger die in de indicatiecommissie zitting heeft, zorgt tevens voor een goede informatievoorziening, voorlichting en materiaalverspreiding binnen de eigen organisatie.

Rol beveiligingsbedrijf (leverancier Aware-systeem)

Het beveiligingsbedrijf plaatst de alarminstallatie bij de Aware-vrouwen en geeft uitleg over het gebruik. Bij elke melding zorgt het beveiligingsbedrijf dat deze direct aan de politie wordt doorgegeven. Tevens worden de problemen rondom het gebruik van de alarminstallaties geregistreerd. Zo nodig, zal het beveiligingsbedrijf hierover contact opnemen met de projectleider. Bij storingen en andere voorkomende problemen zal het beveiligingsbedrijf zorgen voor een snelle afhandeling.

Rol Aware-vrouwen

Deelname aan Aware is vrijwillig maar niet vrijblijvend. Deelnemers moeten zich bewust zijn dat zij ook een aantal plichten hebben waar ze zich aan dienen te houden. Het nakomen van afspraken is in deze het belangrijkste. Zo mogen de vrouwen geen contact meer aangaan met de ex-partner. In geval van dreiging dienen zij te allen tijde aangifte te doen en zij moeten openstaan voor hulpverlening. Ook aan het gebruik van het Aware-systeem zelf zijn eisen gesteld. Zo mag er alleen in het geval van dreiging en mishandeling gebruik worden gemaakt van het alarm. De politie behandelt het Aware-noodsignaal als een 'prioriteit 1 melding' (vergelijkbaar met een overval). Misbruik van het systeem gaat zowel ten koste van de politie-inspanning maar zal ook het animo van de betrokken agenten voor het Aware-project geen goed doen.

2|4|2 Vast aanspreekpunt; geen aanspreekpersoon

In alle gevallen is het erg belangrijk dat er binnen de organisaties één vast aanspreekpunt voor Aware komt. Er moet wel voor gewaakt worden dat deze functie niet te veel aan één persoon wordt opgehangen. Anders bestaat het risico dat, in het geval van ziekte of overplaatsing, alle kennis verdwijnt.

2|4|3 Communicatie

Het is van groot belang dat de medewerkers van de betrokken organisaties goed op de hoogte zijn van het Aware-project. Dan gaat het om de eventuele verwijzers zoals politie, slachtofferzorg en Vrouwenopvang. Maar ook om de partijen die meer betrokken zijn bij de strafrechtelijke kant van Aware zoals – ook hier weer – de politie, het Openbaar Ministerie en de reclassering. Al deze partners moeten over aandachtsfunctionarissen beschikken die binnen hun eigen organisatie actief voorlichting geven over het project en als vraagbaak kunnen fungeren.

2|4|4 Protocollen

Om de samenwerkingsafspraken duidelijk vast te leggen, kan gebruik worden gemaakt van protocollen. In een protocol wordt voor iedere partner in het project beschreven welke verantwoordelijkheden de organisatie binnen het project heeft.

Het doel van de protocollen is:

- ▶ Duidelijk overzicht van de verschillende verantwoordelijkheden van de betrokken organisaties (gemeente, politie, justitie, reclassering en hulpverlening);
- ▶ Het bevorderen van een voortvarende en aansluitende aanpak door de betrokken organisaties;
- ▶ Een integrale aanpak waarbij in een zo vroeg mogelijk stadium daderhulpverlening wordt geïnitieerd, met de strafrechtelijke afdoening als stok achter de deur.

In hoofdstuk 3 staan voorbeelden hoe de protocollen van de betrokken organisaties er uit kunnen zien.

Aware Kennemerland

Korte omschrijving van het project

Aware Kennemerland is een deelproject van het Haarlemse project Geweld in het Gezin. Het voortraject werd al in 1998 ingezet. Directe aanleiding was een bewoonster van Blijf van m'n Lijf Haarlem die door haar ex-partner werd vermoord. Sinds november 2001 is het project daadwerkelijk van start gegaan. Het project loopt tot het eind van 2003, daarna wordt Aware regulier beleid.

Doelen

Met het Aware-project Kennemerland wil de projectgroep voormalige bewoonsters van Blijf van m'n Lijf Haarlem en IJmond, maar ook andere vrouwen uit de regio steun en veiligheid bieden om herhaald slachtofferschap te voorkomen. Verder wil zij met het experiment aantonen dat een integrale aanpak van huiselijk geweld resultaat heeft. De samenwerking tussen de verschillende organisaties zorgt ervoor dat er daadkrachtig opgetreden kan worden en dat er meer mogelijkheden zijn voor het ondersteunen van het slachtoffer en het aanpakken van de dader.

Criteria

- Vrouwen en hun kinderen uit de politieregio Kennemerland kunnen in principe deelnemen aan Aware Kennemerland.
- Zij moeten kunnen aantonen dat zij slachtoffer van huiselijk geweld zijn (geweest) en dat zij een reëel risico lopen om opnieuw slachtoffer te worden. Als er geen aangifte of meldingen bekend zijn bij de politie moet een erkende instantie zoals de Maatschappelijk Dienstverlening of een GGZ instelling moet het verhaal van de vrouw kunnen bevestigen.
- De relatie met de dader dient duidelijk beëindigd te zijn.
- Potentiële deelnemers moeten in beginsel bereid zijn om aangifte te doen.
- Het is noodzakelijk dat er een duidelijke uitspraak zwart-op-wit is over de toewijzing van de kinderen. Bij een omgangsregeling is onder bepaalde voorwaarden deelname aan Aware Kennemerland mogelijk.
- Voor de plaatsing van het alarmsysteem is het nodig dat er een vaste telefoon-aansluiting aanwezig is en dat men een WA-verzekering heeft afgesloten.

Indicatiecommissie

De indicatiecommissie bestaat uit de Regiopolitie Kennemerland, Openbaar Ministerie, reclassering en de Stichting Blijf van m'n Lijf Haarlem als coördinerende instelling.

Aansluitingen

Gemiddeld heeft Aware Kennemerland zo'n 15 aansluitingen. De aansluiting is in eerste instantie voor een half jaar. Na zes maanden aansluiting wordt van de

vrouw verwacht dat zij door middel van hulpverlening ook aan zichzelf gaat werken. Wanneer nodig, wordt gekeken of de aansluiting verlengd moeten worden.

Kosten

Deelname aan Aware Kennemerland is tot 1 januari 2004 kosteloos. Daarna moet de vrouw meebetalen aan de kosten van de Aware-aansluiting en -abonnement. De kosten kunnen eventueel vergoed worden via de Bijzondere Bijstand van de gemeente.

Financiering

Door middel van een kleine startsubsidie kon een onderzoek worden uitgevoerd naar het draagvlak binnen de verschillende partijen die in het project zouden moeten gaan participeren. Dit onderzoek wees uit dat de organisaties bereid waren om zich voor het project in te zetten, hetgeen door middel van een samenwerkingsconvenant kracht werd bijgezet. Door deze ontstane samenwerking kwam het project in aanmerking voor stimuleringssubsidie van het ministerie van Justitie. Van de subsidie die het project ontving van het ministerie werden de alarmsystemen gekocht. Ook de abonnementskosten werden met deze subsidie bekostigd.

Contact

Voor meer informatie over Aware Kennemerland en aanmelding kan contact worden opgenomen met de Stichting Blijf van m'n Lijf Haarlem. De stichting is bereikbaar (tijdens kantooruren) via telefoonnummer: 023 – 532 78 25

2|4|5 De indicatiecommissie

Wanneer een vrouw zich definitief wil aanmelden voor Aware, komt de indicatiecommissie in beeld. De indicatiecommissie besluit of iemand wel of niet op het Aware-systeem wordt aangesloten. De tijd dat vrouwen op het systeem zijn aangesloten varieert bij de verschillende projecten van een paar maanden tot een jaar. Bij alle projecten wordt na deze periode bekeken of de aansluiting verlengd moeten worden. De reden dat vrouwen voor een beperkte periode worden aangesloten, is dat deelnemers anders het gevaar lopen dat ze te afhankelijk van Aware worden.

De commissie komt bijeen en onderzoekt of de intakeprocedure correct verlopen is. Zij laat een antecedentenonderzoek verrichten (door de politie) en geeft een objectief advies. Dit gebeurt aan de hand van een aantal vastgestelde criteria (zie: Stap 2).

De commissie buigt zich alleen over aanmeldingen waarbij (waarschijnlijk en op korte termijn) aan alle voorwaarden voldaan kan worden. Alle vereiste gegevens zijn

dan in het dossier aanwezig. Naast het volledig ingevulde aanmeldingsformulier, bevat dit dossier eventuele kopieën van aangiften en mutaties en/of verklaringen van getuigen. Naast het besluit over de eventuele toelating tot Aware, beslist de commissie ook over de duur van de aansluiting.

Deelnemers

De projectleider neemt in de indicatiecommissie de rol van voorzitter op zich. Daarnaast moeten minimaal de politie en vrouwenopvang in de commissie vertegenwoordigd zijn. Bij voorkeur zijn ook slachtofferzorg of andere verwijzende instanties vertegenwoordigd. Uit de praktijk blijkt namelijk dat veel van de aanmeldingen doorverwezen worden door deze organisatie.

Taken van de commissie

De commissie:

- ▶ Neemt een besluit over de toelating tot Aware;
- ▶ Toetst de aanmelding aan de toelatingscriteria;
- ▶ Neemt een besluit over de duur van de aansluiting.

Marry Oudendijk, officier van justitie

"Aanpak huiselijk geweld is prioriteit geworden"

Marry Oudendijk werkt als Officier van Justitie bij het Openbaar Ministerie in Haarlem. Het OM is één van de convenantpartners van het Aware-project in Kennemerland. "Het OM vormt natuurlijk het sluitstuk van de veiligheidsketen. Maar aan de andere kant zijn wij ook een leverancier van nieuwe deelnemers. Wij zien veel slachtoffers van huiselijk geweld, die we kunnen aanmoedigen om zich voor Aware aan te melden."

Aware is een onderdeel van het project Huiselijk Geweld in Haarlem. Dat project heeft in de provinciehoofdstad tot veel nieuwe zaken geleid. Hoeveel precies, kan Oudendijk niet zeggen. "Maar ga er maar vanuit dat het er heel veel zijn. Los van Aware, vervolgen wij iedereen die we verdenken van het in elkaar slaan van hun partner. Ook wanneer het slachtoffer geen aangifte heeft gedaan."

Ze vervolgt: "Dat huiselijk geweld een prioriteit is geworden, is nu langzamerhand wel in de rechtszaal doorgedrongen. Maar het verschilt nog altijd per persoon hoe betrokken men bij het onderwerp is. De rechters zijn nog niet altijd op de hoogte van het bestaan van Aware. Maar dat is ook niet altijd belangrijk. Het

straffen van de verdachte is tenslotte hun en onze hoofdtaak, niet de hulpverlening aan het slachtoffer." De Aware-zaken worden in Haarlem over de verschillende officieren verspreid. Oudendijk heeft zelf de interne voorlichting over Aware gegeven.

Bij de ondertekening van het convenant heeft het Openbaar Ministerie zich gecommitteerd aan het Aware-systeem. "We hebben daarmee onderstreept dat wij het intern zullen promoten. Zelf leveren we dus ook nieuwe cliënten aan. Ik neem namens het OM deel aan de indicatiecommissie en heb zo medezeggenschap over de eventuele toelating. Daarbij moeten we ons natuurlijk wel houden aan de vastgelegde criteria."

Oudendijk vindt het belangrijk dat er ook aandacht voor de dader is. Bijvoorbeeld door de man daderbehandeling aan te bieden. "Als plegers akkoord gaan met daderbehandeling zorgt dat voor een positiever beeld van de verdachte. Overigens leidt die niet tot vermindering van de strafeis. Het slachtoffer wordt, indien gewenst, op de hoogte gehouden van wat er met de dader gebeurt. Aan de vrouw wordt standaard gevraagd of ze daar prijs op stelt. De meeste vrouwen kiezen hiervoor."

2|5 Stap 5 De evaluatiefase

2|5|1 Waarom evalueren?

Ieder project is eindig. Zo ook een Aware-project. Na afloop van de projectperiode zal, door middel van een evaluatie, worden beoordeeld of Aware in het reguliere hulpverleningsaanbod moet worden opgenomen. Evaluatie is ook nodig om, waar mogelijk, bij te sturen en te leren van gemaakte fouten.

Vaak denkt men pas helemaal aan het eind van het traject aan evaluatie. Het verdient echter de aanbeveling om de evaluatie in te bedden in de planning van het project, en wel in een zo vroeg mogelijk stadium. Ten behoeve van de evaluatiefase, dienen de doelen van het Aware-project vertaald te worden in concrete, meetbare begrippen. Doelen waarvan niet gemeten kan worden of en in hoeverre zij gehaald zijn, kunnen immers niet geëvalueerd worden.

2|5|2 Een voorbeeld

Als hoofddoelstelling kan geformuleerd worden:

Het laten afnemen van het geweld door ex-partners.

Subdoelen moeten ook concreet omschreven worden:

Bijvoorbeeld:

- ▶ Toename van het veiligheidsgevoel van het slachtoffer;
- ▶ Voorkomen van herhaald slachtofferschap en het (opnieuw) moeten vluchten;
- ▶ Vrouw de kans bieden om (samen met haar kinderen) een nieuw leven op te bouwen.

Als maatregelen kunnen geformuleerd worden:

- ▶ Installatie van Aware-alarmsystemen;
- ▶ Integrale hulpverlening voor slachtoffers, eventuele kinderen en de pleger;
- ▶ Voorlichtingsbijeenkomsten voor de medewerkers van betrokken organisaties over Aware;
- ▶ Informatiefolder voor slachtoffers en verwijzers.

De resultaten kunnen als volgt gemeten worden:

- ▶ Registratiecijfers: het aantal meldingen, daadwerkelijke aansluitingen en de meldingen die binnenkomen bij de meldkamer;
- ▶ Bevindingen vanuit de projectgroep en de ervaringen van deelnemers (zie evaluatieformulier in hoofdstuk 3);
- ▶ Jaarenquête bij a-selecte groep medewerkers van betrokken organisaties over hun bekendheid en ervaringen met Aware.

De resultaten en bevindingen worden gebundeld in het evaluatierapport. Op grond van dit rapport kunnen, indien noodzakelijk, de doelstellingen en/of de criteria worden bijgesteld.

Aware Utrecht

Korte omschrijving van het project

In november 2002 ging het project Aware Utrecht 'de Grens' van start. Het gaat om een pilot van een jaar. Met de toevoeging van de woorden 'de Grens' in de naam, wil het project aangeven dat er een grens wordt gesteld. Niet alleen door de vrouw, maar ook door de maatschappij.

Op initiatief van Politie Regio Utrecht en Vrouwenopvang Utrecht is vanaf januari 2000 een projectgroep bezig geweest om de inhoud van het project vorm te geven en draagvlak te verkrijgen bij de verschillende betrokken organisaties.

Doelen

Doelen van het project zijn:

- Afname van de dreiging met geweld en het feitelijk uitoefenen van geweld door de dader, en toename van het veiligheidsgevoel bij het slachtoffer;
- Aantonen dat een integrale aanpak van huiselijk geweld resultaat heeft;
- Tevens wordt er met het gebruik van het Aware-systeem duidelijk gemaakt dat geweld niet getolereerd wordt en dat de daders op hun gedrag worden aangesproken en indien mogelijk, vervolgd;
- De bevindingen van deze pilot inzichtelijk maken voor anderen.

Toelatingscriteria

- Melding doen na alarmering van mishandeling/bedreiging bij de politie: situatie moet gedocumenteerd kunnen worden;
- Aanmelding via politie, Vrouwenopvang Utrecht of een van de instellingen verbonden aan VeiligHuis;
- De (ex)partner is niet meer inwonend, de relatie beëindigd. *Uitzondering:* als partner inwonend is en de officier van justitie, De Waag (instelling voor daderbehandeling) of de Politie deelname aan het project toch zinvol vinden;
- Ondertekening contract voor gedragscode;
- Deel van de kosten komt voor rekening van de vrouw;
- Telefoonaansluiting en telefoon is noodzakelijk;
- WA verzekering hebben of afsluiten.

Aware Utrecht heeft twee doelgroepen. Onder de doelgroep 'VeiligHuis' vallen vrouwen die aan de bovenstaande criteria voldoen. Daarnaast is er de doelgroep 'Particulier'. Deze doelgroep wil zich door middel van Aware beschermen, zonder hulpverleningstraject en politiebegeleiding. Deze vrouwen moeten zelf de (huur)kosten voor rekening nemen.

Indicatiecommissie

De indicatiecommissie bestaat in Utrecht uit de volgende deelnemers:

- Politie regio Utrecht;
- Vrouwenopvang Utrecht;
- Casemanager Advies en Meldpunt een VeiligHuis;
- Slachtofferhulp regio Utrecht;
- Maatschappelijk werk.

De indicatiecommissie komt in beginsel eens per 3 weken bijeen. De deelname van slachtofferhulp en maatschappelijk werk kunnen afgewisseld worden. Het uitgangspunt is om alleen besluiten te nemen wanneer er minstens drie personen uit de commissie aanwezig zijn.

Aansluitingen

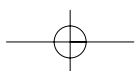
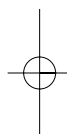
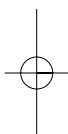
Er zijn voor deze pilot tien alarmsystemen aangeschaft. Deze zijn beschikbaar voor de doelgroep "VeiligHuis". De doelgroep "particulier" kan gebruik maken van huurapparatuur. De vrouwen worden in eerste instantie voor drie maanden aangesloten. Verlenging is mogelijk tot en met een half jaar. In Utrecht zijn gemiddeld zeven vrouwen op Aware aangesloten.

Bijdrage klant

Er wordt een eigen bijdrage gevraagd aan de vrouwen uit de doelgroep "VeiligHuis". Namelijk de plaatsingskosten (82 euro) en de maandelijkse abonnementskosten (6,81 euro). Mochten de kosten van plaatsing een obstakel vormen, dan wordt gekeken naar alternatieven. Voor cliënten die onder de doelgroep "Particulier" vallen zal het maandelijkse huurtarief (15 euro) in rekening worden gebracht, plus de kosten zoals hierboven beschreven.

Financiën

De stuurgroep van het Advies en Meldpunt een VeiligHuis is opdrachtgever van het project. Financiële middelen voor de aanschaf (koop) en het onderhoud van de alarmeringssystemen zijn beschikbaar gesteld vanuit het project een VeiligHuis. Dit project, dat zich richt op hulpverlening aan slachtoffers van huishoudelijk geweld, wordt volledig gesubsidieerd door de gemeente Utrecht.

Hoofdstuk 3

Uitwerking in de praktijk

Bij de totstandkoming van een Aware-project zal een aantal werkdocumenten moeten worden opgesteld. Veel van deze documenten zijn al door de reeds bestaande Aware-projecten ontwikkeld en kunnen eenvoudig door andere gemeenten worden overgenomen. Het zijn voorbeelddocumenten waar iedere gemeente uiteraard een eigen invulling aan kan geven. De documenten kunnen op de website van het ILV (www.ilv.nl) en de website van het Netwerk Huiselijk Geweld (www.huiselijkgeweld.nl) worden gedownload.

3|1 Voorbeeld van een plan van aanpak Aware

Inleiding

De *gemeente X* heeft in samenwerking met Vrouwenopvang en de politie het Aware-project opgezet. Aware staat voor 'Abused Women's Active Response Emergency'. De projectgroep streeft ernaar om de deelnemers van dit project zoveel mogelijk 'zorg op maat' te bieden. Dit houdt in dat er voornamelijk gekeken zal worden naar de wensen en behoefte van de aanvrager en wat wij als projectgroep kunnen aanbieden.

De achterliggende doelstelling is de bestrijding van huiselijk geweld, door normstellend te handelen naar de dader en het veiligheidsgevoel van het slachtoffer te versterken. Met het Aware-project wil de projectgroep vrouwen uit de regio steun en veiligheid bieden om herhaald slachtofferschap te voorkomen.

Het project

Het Aware-systeem is ontwikkeld om mishandelde vrouwen (en eventuele kinderen) die lastiggevallen worden door een ex-partner sneller en beter te kunnen beschermen. Vrouwen kunnen na aanmelding en positieve indicatie in aanmerking komen voor plaatsing van een alarmsysteem (noodknop) in huis. Door middel van inschakeling van het alarm wordt hulp geactiveerd. De samenwerking tussen de organisaties die bij het project betrokken zijn, zorgt dat er daadkrachtig opgetreden kan worden en er meer mogelijkheden zijn voor het ondersteunen van het slachtoffer en het aanpakken van de dader.

De samenwerkende partners

- ▶ Gemeente
- ▶ Politie
- ▶ Vrouwenopvang
- ▶ Leverancier Aware-systeem
- ▶ Openbaar Ministerie
- ▶ Reclassering
- ▶ Slachtofferzorg

Omvang project

Er zullen maximaal ... *aansluitingen* plaatsvinden.

De doelen

- 1 Het laten afnemen van het geweld en het feitelijk uitoefenen van geweld door de dader.
- 2 Het veiligheidsgevoel van het slachtoffer laten toenemen.
- 3 Het bieden van steun en begeleiding bij het starten van een nieuw en veilig leven aan ex-cliënten van Vrouwenopvang en andere vrouwen uit de regio ...die slachtoffer zijn van ernstig huiselijk geweld.
- 4 Het voorkomen van herhaald slachtofferschap en het (opnieuw) moeten vluchten.
- 5 Het aantonen dat een integrale aanpak van huiselijk geweld resultaat heeft. Met het gebruik van Aware wordt duidelijk gemaakt dat huiselijk geweld niet getolereerd wordt en dat daders op hun gedrag aangesproken worden.
- 6 Het inzichtelijk maken van de bevindingen van het project. (Resultaten en bevindingen evalueren en vergelijken met andere Aware-projecten in Nederland en daarbuiten.

Voorwaarden waaronder deel genomen kan worden aan het project

- ▶ De vrouw is een ex-cliënt van Vrouwenopvang en heeft huisvesting gevonden in de regio en is bang om opnieuw slachtoffer te worden van huiselijk geweld door de ex-pleger.
- ▶ De vrouw is slachtoffer van huiselijk geweld en heeft huisvesting in de regio. Voor deze groep gelden de eerder genoemde voorwaarden; slachtofferschap van huiselijk geweld en reële angst om opnieuw slachtoffer te worden van dezelfde dader. Tevens zal de mogelijke deelnemer aan het project moeten kunnen aantonen slachtoffer van huiselijk geweld te zijn, doordat een van de volgende instanties: politie, OM, Maatschappelijk werk of de reclassering, met de situatie van het slachtoffer bekend is.
- ▶ De beleving van de veiligheid van de vrouw en de aard van de ernst van de mishandelingsgeschiedenis is uiteindelijk bepalend of de vrouw deel kan nemen aan het project.
- ▶ De relatie met de dader is beëindigd. Dit betekent in de praktijk dat de dader geen vrijwillige toegang meer heeft tot de woning. Een eventuele omgangsregeling tussen dader en kinderen wordt niet vanuit de woning georganiseerd. Van de deelnemers wordt verwacht dat zij bereid zijn om aangifte te doen als de situatie zich daarvoor leent, zodat de dader vervolgd kan worden.
- ▶ De deelnemer moet in het bezit zijn van een WA verzekering, in verband met de mogelijke schade aan de ter beschikking gestelde apparatuur.
- ▶ De vrouw woont in de politieregio.
- ▶ De vrouw heeft een eigen woning (huur/koop).

- ▶ De vrouw heeft de mogelijkheid tot een vaste telefoonaansluiting en draagt de verantwoordelijkheid voor de continuïteit van de aansluiting.
- ▶ De deelnemer meldt elke melding zelf bij de projectleider van het Aware-project. Zij wordt geacht een eigen logboek bij te houden.
- ▶ De deelname wordt bij misbruik van de alarmering beëindigd.

De indicatie commissie

Deelnemers

- 1 Een afgevaardigde van de afdeling Regionale Zeden Zaken van de politie.
- 2 Een afgevaardigde van Vrouwenopvang
- 3 De projectleider Aware.

Taken van de commissie

- ▶ De commissie neemt besluit over de toelating tot een systeem.
- ▶ De commissie toetst aanmeldingen aan de toelatingscriteria.
- ▶ De commissie neemt besluit over de duur van de aansluiting.

Stappenplan

Met de potentiële deelnemers aan het project wordt door de projectleider een intakegesprek gehouden. Met de aanvrager wordt een aanmeldingsformulier ingevuld en er wordt gekeken wat de situatie is van de persoon en welke behoefte er is. Er wordt informatie verstrekt aan de aanvrager. Na het intakegesprek met de projectleider zal de aanvrager een intakegesprek hebben met een medewerker van de afdeling Regionale Zeden Zaken van de politie. Nadat de aanvrager deze twee intakegesprekken heeft gehad, zal de indicatiecommissie bijeen komen om tot een besluit te komen. Er wordt naar gestreefd dat dit in een zo kort mogelijke periode zal plaatsvinden.

Bij deelname

Bij deelname wordt een dossier gevormd op basis van het intakegesprek en dit dossier bevindt zich bij Vrouwenopvang. De projectleider verzorgt een verkorte versie van het dossier voor de politie. De volgende zaken worden uit het dossier van Vrouwenopvang in het dossier van de politie beschreven:

- ▶ Persoonlijke gegevens deelnemer.
- ▶ Persoonlijke gegevens overige huisgenoten.
- ▶ Datum start deelname.
- ▶ Vorm van deelname.
- ▶ Reden van deelname.
- ▶ Persoonlijke gegevens van voormalige relatie.
- ▶ Bijzonderheden met betrekking tot vorige relatie.
- ▶ Vormen van mogelijke overlast of redenen tot alarmering.

- ▶ Mogelijk plegen strafbare feiten ten opzichte van deelnemer.
- ▶ Bijzonderheden gedurende deelname aan het project.
- ▶ Eventuele contactpersonen in directe omgeving van deelnemer.

Voorafgaande aan het project zal de deelnemer toestemming geven dat er ten tijde van een strafrechtelijk onderzoek inzage wordt gegeven aan de politie en het Openbaar Ministerie.

De politie zal de gegevens van de intake met de aanvrager, de aangiftes en eventuele mutaties toevoegen aan haar eigen dossier. De juridische gegevens en de gegevens uit de politieregistratie betreffende de dader zijn uiteraard vertrouwelijk en dus alleen voor de politie en het OM in te zien.

Aansluiting Aware

Nadat de indicatiecommissie heeft besloten dat een aansluiting op Aware gewenst is, zal de projectleider een plaatsingsopdracht naar de Aware-leverancier sturen. Deze draagt de zorg voor het voorbereiden van de vrouw op de aansluiting, het ondertekenen van het contract voor de huur van het apparaat, de feitelijke aansluiting, instructie van de installatie en de testmelding. Wanneer de cliënt aangesloten is zal de Aware-leverancier de gegevens van de aangesloten cliënt naar de afdeling Regionale Zeden Zaken van de politie ter attentie van de afgesproken contactpersonen sturen. Zij zijn verantwoordelijk voor de verdere afwikkeling bij de politie. De deelnemer zal samen met de projectleider een contract voor deelname tekenen. Hierin zal onder andere vermeld staan dat er aangifte gedaan moet worden na een alarmmelding, hoe de begeleiding eruit zal komen te zien, de duur van de deelname, evaluatie tijd, stappen bij afmelding van het systeem, dat misbruik verdere deelname uitsluit en de verdere voorwaarden die aan het project verbonden zijn.

Stappenplan van de politie na een Aware melding:

Bij directe dreiging (Prioriteit 1)

- 1 De bedreigde geeft via de alarmknop een melding aan het beveiligingsbedrijf.
- 2 Een medewerker geeft dit alarm door aan de regionale politiemeldkamer, onder vermelding van Aware.
- 3 De meldkamer stuurt een politieauto met prioriteit 1 (ernstige bedreiging door ex-partner).
- 4 De meldkamer verspreidt eventueel bericht voor alle wagens (om uit te kijken naar de dader).
- 5 De meldkamer neemt telefonisch contact op met meldster om te kijken of de situatie nog dreigend/actueel is.
- 6 De medewerkers van de basiseenheid van de politie gaan naar het opgegeven adres.
- 7 De bedreigende situatie wordt opgeheven en afhankelijk van de situatie worden stappen ondernomen (denk aan protocol huiselijk geweld).

- 8 De Bedrijf Processen Systemen raadplegen voor eventuele informatie. Hierin staat o.a. vermeld de ingangsdatum.
- 9 De medewerkers van de basiseenheid brengen de meldster op de hoogte van de ondernomen acties.
- 10 De bedreigde meldt zich zelf bij Vrouwenopvang, binnen 48 uur nadat er melding is gedaan bij de politie.
- 11 De centralist meldt via mail of procespost aan de afdeling Regionale Zeden Zaken van de politie dat er een melding is geweest.

Duur deelname en contact gedurende aansluiting.

- ▶ De indicatiecommissie zal n.a.v. de intake bekijken wat de cliënt nodig heeft, waar de behoefte ligt en wat het project haar kan bieden. De duur van het project dient echter beperkt te blijven. Dit om hospitalisatie te voorkomen. Een aansluiting kan verlengd worden als dit nodig blijkt te zijn.
- ▶ De projectleider neemt 1 maal in de ... *weken* contact op met de deelnemer over hoe de gang van zaken is.
- ▶ De indicatiecommissie zal na vier maanden de aansluiting evalueren. Er zal dan gekeken worden hoe de situatie eruit ziet en of er resultaat merkbaar is. Aan de hand van de evaluatie zal gekeken worden of de aansluiting voldoende bijdrage heeft geleverd aan de toename van de veiligheid van de vrouw (en eventuele kinderen) of dat er reden is tot verlenging van het systeem. (zie evaluatieformulier).
- ▶ De projectleider zal contact opnemen met de verwijzende instelling wanneer de deelnemer geen ex-cliënt is van Vrouwenopvang.
- ▶ De indicatiecommissie zal de evaluatieduur bijstellen wanneer er een wachtlijst ontstaat.
- ▶ De deelnemer krijgt steun en zorg op maat van de projectleider.
- ▶ De begeleiding van de deelnemers vindt telefonisch plaats of bij Vrouwenopvang Voor de deelnemers die geen ex-cliënt van de stichting zijn zal een instelling zonder geheim adres benaderd worden om gebruik te maken van hun ruimte.
- ▶ De deelnemer zal tijdens de aansluiting steun en begeleiding krijgen. Onder steun en begeleiding wordt verstaan: de deelnemer haar verhaal laten doen na de melding, kijken welke stappen er ondernomen worden en ondernomen kunnen worden. Waar nodig, zal worden doorverwezen naar andere hulpverlenende instanties.
- ▶ De deelnemer moet in principe na iedere melding binnen 48 uur telefonisch contact hebben gehad met de projectleider.
- ▶ De projectleider zal met de deelnemer een eindevaluatie houden wanneer wordt besloten om het alarmsysteem af te sluiten. Na dit evaluatiegesprek zal het dossier afgesloten worden. Het dossier dat zich bij Vrouwenopvang bevindt zal bewaard worden volgens de richtlijnen van de wet op de privacy.

Het dossier dat zich bij de politie bevindt zal vernietigd worden. De meldingen en de aangiftes die gedaan zijn bij de politie zullen bewaard worden.

Taken en verantwoordelijkheden van de deelnemende organisaties

Projectgroep

- ▶ Bewaken van de kwaliteit.
- ▶ Deelnemen aan overleg en vergaderingen ten behoeve van het project.
- ▶ Rapporteren, overleggen en zorgdragen voor afstemming met de projectgroep en andere betrokkenen.
- ▶ Kennis vergroten over huiselijk geweld.
- ▶ Optreden als contactpersoon binnen de eigen organisatie voor het Aware-project.

Gemeente

- ▶ Leveren van de projectleider.
- ▶ Dragen van verantwoordelijk voor het projectbudget en de kosten van het project.
- ▶ Voorbereiden van vergaderingen.
- ▶ Zorgdragen voor de voortgang van het project.
- ▶ Optreden als contactpersoon.
- ▶ Rapporteren, overleggen en zorgdragen voor afstemming met de projectgroep en andere betrokkenen.
- ▶ Registreren ten behoeve van de doelen en de evaluatie.
- ▶ Bevoegd zijn in het nemen van beslissingen.
- ▶ Leiding geven aan het project.

Vrouwenopvang

- ▶ Aanmelden van deelnemers, voeren van de intake-, begeleidings- en evaluatiegesprekken.
- ▶ Voor de deelnemende vrouwen is Vrouwenopvang het contactadres.
- ▶ Zorgdragen en beheren van dossiers.
- ▶ Voorlichting geven aan derden en het verzorgen van de PR.

Leverancier Aware-systeem

- ▶ Plaatsen van de alarminstallatie bij elke deelnemer en uitleg over het gebruik.
- ▶ Zorgdragen dat bij elke melding via de alarminstallatie deze direct aan de politie wordt doorgegeven.
- ▶ Registreren van problemen rondom het gebruik van de alarminstallaties en zo nodig contact opnemen met de projectleider.
- ▶ Zorgdragen voor een snelle afhandeling bij storingen en voorkomende problemen.

Politie

- ▶ Beheren van de dossiers.
- ▶ Opvragen van aangiftes en eventuele mutaties van deelnemers.
- ▶ Handelen bij melding van het alarmsysteem.
- ▶ Overdragen van kennis.
- ▶ Bevoegd zijn in het nemen van beslissingen.

Evaluatie van het project

Het project zal uiteraard geëvalueerd worden. Dit zal gedaan worden aan de hand van de bevindingen vanuit de projectgroep, de ervaringen van de deelnemers en de evaluatierapportages van de deelnemers. Daarnaast zullen er ook registratiecijfers bijgehouden worden van het aantal aanmeldingen, daadwerkelijke aansluitingen en de meldingen die binnenkomen bij het beveiligingsbedrijf. De resultaten en bevindingen zullen naast elkaar worden gelegd en in een evaluatierapport worden beschreven. Zo kunnen deze resultaten ook vergeleken worden met de bevindingen van andere Aware-projecten in Nederland. Eventueel worden doelstellingen bijgesteld.

*Financiën**Kosten voor deelname van het alarmsysteem*

- ▶ De Installatie bedraagt ... euro (eenmalig).
- ▶ De Huur bedraagt ... euro per maand.
- ▶ De Borg bedraagt ... euro (eenmalig).

(Mochten de kosten van de plaatsing voor de bijstandsgerechtigden een obstakel vormen dan zal er gekeken worden naar alternatieven om de plaatsing te bekostigen.)

*De begroting Aware-project**Uitgaven*

Personeelskosten;		
Projectleider ... uur per week	_____	+
Diversen;		
Organisatiekosten	_____	+
Publiciteit	_____	+
Totaal	_____	

3|2 Functieprofiel van de projectleider

De functie van projectleider wordt bij voorkeur door een medewerker van de gemeente of de GGD vervuld. De gemeente voert tenslotte de regie over het project. De projectleider is de bruggenbouwer tussen de verschillende instanties die binnen Aware moeten samenwerken. De verschillende partners komen uit andere organisatieculturen en hebben soms verschillende belangen. De gemeente is de meest neutrale en onafhankelijke partner binnen het project.

Welke gemeentelijke sector de projectleider naar voren schuift, is van minder groot belang. Zo is het mogelijk dat het project onder de verantwoordelijkheid valt van de wethouder Financiën, primair omdat deze zich betrokken voelt bij het onderwerp.

Competenties

- ▶ Affiniteit met het onderwerp.
- ▶ Het hebben van een lange adem.
- ▶ Visie.
- ▶ Het kunnen enthousiasmeren.
- ▶ Het kunnen opzetten en onderhouden van een netwerk.
- ▶ Beschikt over de nodige overtuigingskracht.
- ▶ Is bereid om compromissen te sluiten.
- ▶ Goed contact met de media.
- ▶ Moet deze functie minimaal een aantal jaren kunnen vervullen.

De projectleider vormt de 'ogen en oren' van de projectgroep. Hij / zij werkt stukken uit en ziet erop toe dat deze ook bij de leden van de projectgroep terechtkomen. Daar waar zich problemen voordoen, zoekt de projectleider naar een oplossing. Hij / zij ziet erop toe dat de vergaderingen plaatsvinden, dat er notulen gemaakt worden en dat de planning wordt bewaakt.

De aanwezigheid van een projectleider is essentieel voor de voortgang van het project. Het is geen functie die je er 'even bij doet', houd er rekening mee dat er wekelijks een aantal uren voor moet worden vrijgemaakt.

Taken

- ▶ Geeft leiding aan het project en is voorzitter van de projectgroep.
- ▶ Houdt de notulen van de projectgroepvergaderingen bij.
- ▶ Is voorzitter van de indicatiecommissie (zie: Stap 4).
- ▶ Draagt zorg voor de afstemming en bewaking van de uit te voeren activiteiten
- ▶ Bewaakt de planning.
- ▶ Rapporteer, overlegt en draagt zorg voor afstemming met de directies van betrokken organisaties.

- ▶ Beheert het projectbudget.
- ▶ Treedt op als contactpersoon.
- ▶ Houdt voeling met de leden van de projectgroep.
- ▶ Houdt voeling met andere initiatieven in het land.

3|3 Samenwerkingsconvenant

Samenwerkingsconvenant inzake het Aware-project gemeente / regio

Partijen	Vertegenwoordigd door
Gemeente	<i>Naam vertegenwoordiger gemeente</i>
Politie	<i>Naam vertegenwoordiger politie</i>
Openbaar Ministerie	<i>Naam vertegenwoordiger Openbaar Ministerie</i>
Vrouwenopvang	<i>Naam vertegenwoordiger Vrouwenopvang</i>
Leverancier Aware-systeem	<i>Naam vertegenwoordiger leverancier Aware-systeem</i>

verklaren hierbij dat zij in gezamenlijk overleg zijn gekomen tot de opstelling van het 'Plan van aanpak Aware-project', zoals gehecht aan dit convenant:

dat zij zich als direct betrokkenen bij het Aware-project willen committeren aan de uitvoering van de afspraken en actiepunten uit dit plan van aanpak;

dat dit samenwerkingsverband niet beoogt rechtsgevolgen in het leven te roepen, waarover bij geschillen het oordeel van de burgerlijke rechter kan worden ingeroepen.

Zij verbinden zich jegens elkaar tot het volgende:

- 1 Partners zullen hun bevoegdheden uitoefenen in overeenstemming met de uitgangspunten, doelstellingen en actiepunten van het 'Plan van aanpak'.
- 2 Van het gestelde onder 1 zullen de partijen niet afwijken, dan om dringende redenen en na overleg met de overige partijen betrokken bij het Aware-project, waarbij het principe voorop blijft staan, dat de met het Plan van aanpak beoogde afstemming ook bij die afwijking leidraad blijft.
- 3 In het geval bedoeld onder 2 zullen de partijen met elkaar in ieder geval overleg-

gen welke gevolgen de afwijking heeft voor (elementen van) het Aware-project en bezien of er aanleiding is tot tussentijdse bijstelling daarvan en in het bevestigend geval die bijstelling formuleren.

- 4 Partijen zullen zich ook inspannen om partijen buiten het Aware-project, die direct of indirect te maken hebben met de gevolgen van dit project, te conformeren aan de afspraken gemaakt in het Plan van aanpak.
- 5 Dit samenwerkingsverband wordt gesloten voor een bepaalde tijd, welke overeenkomt met de looptijd van het Aware-project. Het samenwerkingsverband treedt in werking onmiddellijk na ondertekening door alle partijen.

Aldus overeengekomen,

- handtekeningen van de vertegenwoordigers van de committerende partijen -

.....

3|4 Protocollen

Protocol Gemeente

- ▶ De gemeente geeft leiding aan het project en is voorzitter van de projectgroep;
- ▶ Is voorzitter van de indicatiecommissie en voert het secretariaat van de indicatiecommissie;
- ▶ Draagt zorg voor de afstemming en bewaking van de uit te voeren activiteiten;
- ▶ Bewaakt de planning;
- ▶ Rapporteert, overlegt en draagt zorg voor afstemming met de directies van betrokken organisaties;
- ▶ Beheert het projectbudget;
- ▶ Houdt voeling met andere initiatieven in het land;
- ▶ De contacten met het beveiligingsbedrijf, dat o.a. de alarmeringssystemen levert, verlopen via de gemeente.

Protocol Vrouwenopvang

- ▶ Vrouwenopvang is belast met de uitvoering van de procedures van aanmelding, rapportage, dossierbeheer en begeleiding van de vrouwen die een beroep doen op Aware.
- ▶ In het kader van de integrale aanpak biedt Vrouwenopvang of draagt Vrouwenopvang zorg voor:
 - Dat de vrouw hulpverlening krijgt gericht op haar eigen veiligheid en op het hervinden van de regie over haar eigen leven.
 - Dat de eventuele kinderen een programma voor diagnostiek en hulpverlening wordt aangeboden.

- ▶ Voor de deelnemende vrouwen is Vrouwenopvang het contactadres.
- ▶ Mochten vrouwen niet in aanmerking komen voor Aware dan zal er, met toestemming van de vrouw, contact worden gezocht met de betreffende wijkagent voor overleg over alternatieve maatregelen. Er wordt gehandeld vanuit de gedachte dat er bij elke aanmelding sprake is van een vorm van huiselijk geweld.
- ▶ Bij een aansluiting draagt Vrouwenopvang zorg voor het contract en de voorlichting aan de vrouw. Vrouwenopvang is ook verantwoordelijk voor tussentijdse evaluaties.
- ▶ Vrouwenopvang informeert verwijzers en geeft voorlichting over dit aanbod.

Protocol Politie

- ▶ Binnen elk district is minimaal een leidinggevende belast met de coördinatie van Aware. Hij/zij is voor de samenwerkende partners een vast aanspreekpunt.
- ▶ Bij vermoeden dan wel bij geconstateerde mishandeling door een ex-partner zal uitleg worden gegeven over de mogelijkheden van aangifte, vervolging, hulpverlening en over de geschiktheid en haalbaarheid van het Aware-systeem. Ook zullen veiligheidsmaatregelen – anders dan Aware – voorgesteld worden.
- ▶ Verdachten van huiselijk geweld worden:
 - in een heterdaad-situatie terstond aangehouden.
 - buitenheterdaad: ten spoedigste aangehouden of ontboden.
- ▶ Er wordt zorg gedragen voor een aanvulling van het slachtofferdossier, – indien relevant – voorzien van foto's en medische verklaringen.
- ▶ In het kader van een voorgenomen aansluiting op Aware zal de politie een sociaal en juridisch antecedentenonderzoek verrichten.
- ▶ Na aangifte van een deelnemer aan Aware wordt deze onverwijld voorgelegd aan een hulpofficier van justitie.
- ▶ Tijdens de inverzekeringstelling van een verdachte van huiselijk geweld voor de hulpofficier van justitie overleg met de piketofficier van justitie of de verdachte moet worden voorgeleid aan de rechter-commissaris of moet worden heengezonden met een dagvaarding.
- ▶ Indien de verdachte wordt heengezonden met een dagvaarding, bespreekt de politie de zaak met de politie-parketsecretaris.
- ▶ Het slachtoffer wordt op de hoogte gesteld van de te volgen strafrechtelijke aanpak
- ▶ Indien de verdachte wordt voorgeleid aan de rechter-commissaris, vergewist de politie zich ervan of de bewaring wordt toe- of afgewezen, dan wel geschorst (met eventuele bijzondere voorwaarden) en stelt het slachtoffer daarvan onverwijld op de hoogte.

- ▶ Bij schorsing van de voorlopige hechtenis houdt de politie toezicht op naleving van de gestelde schorsingsvoorwaarden. Bij overtreding van de gestelde schorsingsvoorwaarden wordt onverwijld de piketofficier van justitie ingelicht.

Protocol Openbaar Ministerie

- ▶ Indien op basis van een Aware-melding een persoon wordt opgepakt, kan voorgeleiding plaatsvinden op basis van artikel 285b WvSr (belaging).
- ▶ Het Openbaar Ministerie beoordeelt de zaak op bewijsbaarheid en het dossier op volledigheid.
- ▶ In iedere Aware-zaak vraagt het OM – al dan niet via vroeghulp – een reclasseringsrapport aan, met het verzoek een intake voor daderbehandeling te verzorgen en daarover tussentijds te rapporteren.
- ▶ Het OM verzorgt een dagvaarding voor een politierechterzitting, welke op het politiebureau aan de verdachte wordt uitgereikt.
- ▶ Het OM ziet erop toe dat zowel de advocaat van de verdachte als de rechter-commissaris ten tijde van de voorgeleiding beschikt over een kopie van de aanvraag reclasseringsrapportage.
- ▶ Indien de verdachte zich in voorlopige hechtenis (v.h.) bevindt, beziet het OM – gelet op de ernst van de feiten – de mogelijkheid tot schorsing van de v.h. (met bijzondere voorwaarde), en voert daarover overleg met de reclassering.
- ▶ Het OM draagt er zorg voor dat alle betrokkenen (slachtoffer, politie, reclassering) onverwijld in kennis worden gesteld van een eventuele schorsing van de v.h. en daarbij gestelde voorwaarden.
- ▶ Ook na schorsing van de v.h. zit het OM erop toe dat de zaak tijdig op zitting wordt aangebracht.
- ▶ Het OM verifieert of in Aware-zaken de reclasseringsrapportage is bijgevoegd en of het slachtoffer is geïnformeerd. Het OM gaat na of afhankelijk van de (geringe) ernst van het feit en de inhoud van het reclasseringsrapport (motivatie verdachte / reactie slachtoffer) aanleiding is om de zaak in te trekken en de zaak voorwaardelijk te seponeren met een proeftijd van een of twee jaar, met de bijzondere voorwaarde deelname aan (aan bepaald aantal modules) van daderbehandeling, binnen een te stellen termijn.
- ▶ Op zitting verwijst het OM in Aware-zaken immer naar het protocol Aware en hetgeen de reclassering omtrent de afdoening van de zaak heeft geadviseerd. Indien de verdachte reeds is aangevangen met daderbehandeling of bereid is mee te werken aan behandeling, wordt een (deels) voorwaardelijke straf geëist met een proeftijd van twee jaar, met de bijzondere voorwaarde (verdere) deelname aan (een bepaald aantal modules van) de daderbehandeling, binnen een te stellen termijn.
- ▶ Indien na afloop van de termijn waarin aan de bijzondere voorwaarde had moeten zijn voldaan, uit de terugmeldrapportage van de reclassering blijkt dat daaraan niet is voldaan, wordt de zaak onverwijld:

- (na een voorwaardelijk sepot) op zitting aangebracht voor inhoudelijke behandeling
- (na een voorwaardelijke straf) op zitting aangebracht voor tenuitvoerlegging van het voorwaardelijke gedeelte.

Protocol Reclassering

- ▶ Na ontvangst de vroeghulpmelding en/of aanvraag voorlichtingsrapport van het Openbaar Ministerie, bevattende het verzoek een intake voor daderbehandeling te verzorgen, wordt de zaak direct na binnenkomst toebedeeld aan een reclasseringswerker.
- ▶ Binnen een week na ontvangst van de aanvraag wordt met de verdachte een intakegesprek gehouden, teneinde de motivatie te onderzoeken voor daderbehandeling.
- ▶ Indien de verdachte gemotiveerd is, wordt onverwijld contact opgenomen met de instelling die de daderbehandeling verzorgt. Deze instelling zal de dader binnen een week oproepen voor een intakegesprek.
- ▶ Indien de verdachte zich in voorlopige hechtenis bevindt:
 - Neemt de reclassering contact op met de behandeld officier van justitie, die aangeeft of het OM gelet op de ernst van de feiten zal meewerken aan een schorsing van de voorlopige hechtenis (v.h.) met als bijzondere voorwaarde daderbehandeling. Zo ja:
 - Dient de reclassering een verzoek tot schorsing van de v.h. in voor de duur van een dag ten behoeve van het intakegesprek voor daderhulpverlening
 - Vervolgens – na ontvangst van het resultaat van de intake – dient de reclassering een verzoek tot schorsing van de v.h. in, met de bijzondere voorwaarden dat de verdachte zich zal gedragen naar de aanwijzingen van de reclassering en de daderbehandeling zal volgen. Daarbij wordt vermeld de datum en het tijdstip waarop verdachte met de benadeling kan aanvangen.
- ▶ Binnen een maand na aanmelding ontvangt de reclassering een rapport van de behandelinstelling over de (duur van de) noodzakelijke behandeling van de verdachte.
- ▶ De reclassering neemt contact op met het slachtoffer met de vraag of het geweld is gestopt.
- ▶ Binnen twee maanden na ontvangst van de aanvraag van het reclasseringsrapport, zendt de reclassering een (kort) voorlichtingsrapport met de actuele stand van zaken, de noodzakelijke daderbehandeling, de programmabeschrijving en een afdoeningsadvies aan justitie. Daarbij wordt ingegaan op te stellen bijzondere voorwaarde(n), als verplicht reclasseringscontact en het volgen van (een bepaald aantal modules) van de daderbehandeling.

- ▶ Nadat de v.h. is geschorst, dan wel nadat vonnis is gewezen cq. de zaak voorwaardelijk is geseponeerd, houdt – voor zover van toepassing – de reclassering toezicht op de naleving van gestelde bijzondere voorwaarde(n).
- ▶ Bij overtreding van de gestelde bijzondere voorwaarde(n), dan wel na afloop van de gestelde termijn van toezicht, zendt de reclassering bericht aan de officier van justitie over het verloop van de naleving van de bijzondere voorwaarde(n).

Protocol Slachtofferzorg

- ▶ Het Bureau Slachtofferhulp vervult eerste lijnhulpverlening bij de aanpak van huiselijk geweld. Dat houdt in: signaleren, informeren, psycho-educatie en begeleiding. De aanpak richt zich op slachtoffers en hun kinderen.
- ▶ Het Bureau Slachtofferhulp begeleidt slachtoffers bij aangifte.
- ▶ Het Bureau Slachtofferhulp begeleidt slachtoffers bij civielrechtelijke en strafrechtelijke procedures
- ▶ Het Bureau Slachtofferhulp verwijst slachtoffers door naar specialistische hulpverlening in de tweede lijn.
- ▶ Het Bureau Slachtofferhulp is medeverantwoordelijk voor afstemming tussen de hulpvormen die aan de verschillende betrokkenen worden geboden en voor afstemming met politie en justitie.

Protocol leverancier Aware-systeem

- ▶ De leverancier is verantwoordelijk voor het plaatsen van de alarminstallatie bij deelnemers en geeft uitleg over het gebruik.
- ▶ De leverancier draagt er zorg voor dat bij elke melding via de alarminstallatie deze direct aan de politie wordt doorgegeven.
- ▶ De leverancier registreert problemen rondom het gebruik van de alarminstallaties en neemt zo nodig contact op met de projectleider.
- ▶ De leverancier zorgt voor een snelle afhandeling bij storingen en andere voorkomende problemen.

3|5 Evaluatie persoonlijke alarmering Aware

Voor de doelgroep Aware komt deze evaluatie drie weken voor het eindigen van de contractperiode om te zien wat de effecten zijn en mogelijke verlenging aan te vragen, nog vóór het einde van het contract. Verlenging kan alleen toegekend worden door de indicatiecommissie.

Datum:
 Naam instelling:
 Naam hulpverlener:

Naam gebruiker:
 Adres:
 Telefoonnummer:
 Startdatum:
 Einddatum:

- 1 Heeft de vrouw het alarm ingeschakeld afgelopen weken?
 Zo nee, waarom niet?
 Zo ja, waarom?
- 2 Is er aangifte gedaan door de vrouw na een activering van het alarm?
 Zo nee, waarom niet?
 Zo ja, wanneer?
 Waar, welk politiebureau?
- 3 Is er tussentijds contact geweest met de wijkagent, (na het eerste contact wat gelegd is)?
 Wat is er afgesproken/ besproken?
- 4 Is er tussentijds door de vrouw contact opgenomen met de hulpverlener?
- 5 Wat is de ervaring van de vrouw nu ze een alarmeringssysteem in huis heeft?
- 6 Wat is de veiligheidsbeleving van de vrouw nu ze een alarm heeft en ze zou een cijfer moeten geven in de grote van 1 tot 5 (1 = klein, 5 = groot)?

Overdag	1	2	3	4	5
's Nachts	1	2	3	4	5
Wat was dat vóór de plaatsing van het alarmsysteem?	1	2	3	4	5
- 7 Hoe ervaren de kinderen het alarmeringssysteem?
- 8 Is de periode van de gestelde hoeveelheid weken voldoende geweest om een bijdrage te hebben geleverd aan de toename van het veiligheidsgevoel van de vrouw. (evt. kinderen)
 Zo ja, in welk weeknummer kan het alarmsysteem worden afgekoppeld?
 Zo nee, wat is de reden van verlenging?
 (nadere onderbouwing gewenst)
- 9 Overige opmerkingen...

3|6 Aware van aanmelding tot afmelding

- 1 Aanmelding bij een hulpverlener, politie of maatschappelijk werker.
- 2 De hulpverlener (of een gespecialiseerd Aware-team) neemt het aanmeldingsformulier als uitgangspunt in het gesprek met de vrouw.
- 3 Het ingevulde aanmeldingsformulier wordt door de vrouw ondertekend, waarmee ze toestemming verleent om haar gegevens uit te wisselen met de andere Aware-partners en inlichtingen over haar situatie in te winnen bij derden.
- 4 Aware-projectleider wordt ingelicht.
- 5 Coördinator schrijft een vergadering uit voor de indicatiecommissie.
- 6 Indicatiecommissie komt bijeen en aan de hand van het aanmeldingsformulier en de dadergegevens die bij de politie bekend zijn, neemt men, zo mogelijk, ter plaatse een besluit of de vrouw in aanmerking komt voor aansluiting.
- 7 De districtcoördinator (politie) uit het district van de vrouw wordt geïnformeerd en zorgt dat de extra dadergegevens en andere belangrijke omstandigheden via het interne computernetwerk van de politie naar de meldkamer gaan.
- 8 De hulpverlener geeft de beslissing van de indicatiecommissie aan de vrouw door en laat bij positief besluit het Aware-contract ondertekenen.
- 9 Vanuit de indicatiecommissie wordt een brief naar de hulpverlener en de vrouw gestuurd met positief besluit (of negatief met opgaaf van redenen). Ook wordt nagegaan of de vrouw zelf nog steeds in aanmerking wil komen voor Aware.
- 10 Een kopie van het contract stuurt de hulpverlener op naar de contactpersoon van het Aware-project voor de registratie en dossieraanleg.
- 11 Het Aware-project faxt de nodige gegevens van de aangemelde vrouw door naar het beveiligingsbedrijf.
- 12 Het beveiligingsbedrijf neemt contact op met de vrouw voor een afspraak om uitleg, aansluiting en test.
- 13 Het beveiligingsbedrijf faxt de juiste gegevens van de vrouw door naar de regionale meldkamer en naar de districtcoördinator van het district waar de vrouw woont.
- 14 Het beveiligingsbedrijf faxt een bevestiging van aansluiting naar het Aware-project.
- 15 In het geval van een Aware-melding:
 - a De melding van de vrouw komt binnen bij het beveiligingsbedrijf.
 - b Het beveiligingsbedrijf geeft dit alarm door aan de regionale politiemeldkamer.
 - c De regionale politiemeldkamer stuurt een politieauto met 'prioriteit 1' (ernstige bedreiging door de ex-partner).
 - d De regionale politiemeldkamer verifieert de melding door de vrouw op te bellen.
 - e De regionale politiemeldkamer verspreidt eventueel een bericht voor alle wagens.

- f De regionale politiemeldkamer stuurt eventueel een wagen naar het adres van de man (als de man niet meer te vinden is: de man laten opsporen en alsnog aanhouden; indien de man nergens wordt aangetroffen: overleg met officier van justitie).
 - g De politie gaat naar het opgegeven adres en houdt de man (indien aanwezig) aan op grond van art. 285 W.v.Str. en brengt hem over naar het bureau
 - h De politie spreekt een tijdstip af met de vrouw voor de aangifte
 - i De politie waarschuwt zo spoedig mogelijk de reclassering (ongeacht of verdachte al wel of niet in verzekering is gesteld).
 - j De politie stelt de man in verzekering en pleegt overleg met het Openbaar Ministerie over eventuele strafvervolgning.
- 16 De vrouw neemt na alarmering contact op met de hulpverlening om na te gaan welke hulp er verder nodig is. Gedurende de gehele aansluitperiode belt de hulpverlening de vrouw regelmatig op over de gang van zaken.
- 17 Twee weken voor het verstrijken van de contractperiode evalueert de hulpverlener met de vrouw het gebruik van het alarmeringsapparaat middels een evaluatieformulier. Als er reden is voor verlenging moet dat beargumenteerd aangevraagd worden.
- 18 De hulpverlener stuurt een kopie van de evaluatie en evt. verlengingsaanvraag naar het Aware-project voor in het dossier.
- 19 De indicatiecommissie zal hierover buigen (datum is al gepland bij de eerste vergadering van de indicatiecommissie).
- 20 Een medewerker van het Aware-project faxt bij afsluiting van de termijn de afmelding door naar het beveiligingsbedrijf.
- 21 Het beveiligingsbedrijf neemt contact op met de vrouw om het alarmeringsapparaat af te sluiten. De vrouw wordt verzocht om het alarmeringsapparaat etc. terug te brengen naar het Aware-project.
- 22 Het beveiligingsbedrijf faxt aan de regionale meldkamer van de politie en aan de districtscoördinator, de afmelding door.

* De klant krijgt op indicatie, informatie over een evt. aanvraag voor bijzondere bijstand bij de gemeente

3|7 Aanmeldingsformulier (intake)

Toelichting voor hulpverleners

Deel 1 en 2 moeten altijd **volledig** ingevuld worden. **Deel 3** (verloop van de relatie) naar eigen inzicht invullen, indien het een toegevoegde waarde heeft voor de indicatiecommissie.

Naam van de instelling:

Invuldatum:

DEEL 1:

ALGEMENE GEGEVENS

1) **Algemene gegevens aanvrager**

a) **Naam:**

Voorletters:

Geboortedatum:

Geboorteplaats:

b) **Officieel adres:**

postcode:

Eventueel tijdelijk adres:

Bereikbaar op telefoonnr.:

Telefoonnr. geheim? ja/nee

Bijzonderheden m.b.t. bereikbaarheid:

c) **Vertrouwenspersoon in geval van onbereikbaarheid:**

Naam:

Telefoonnr.:

Telefoonnr. geheim? ja/nee

d) **Werkgever: ja/nee**

Naam:

Adres:

Telefoonnr.:

Contactpersoon (bijv. bedrijfsmaatschappelijk werk):

Naam:

Telefoonnr.:

Functie:

2) **Financiële gegevens van de aanvrager**

Wat is uw maandinkomen bruto/netto?

Heeft u schulden?

Zo ja, hoeveel?

Zijn hier regelingen voor getroffen?

Zo ja, welke?

Heeft de cliënt een uitkering?

Zo ja, welke?

Cliëntnummer ABW:

- 3) **Kinderen:** ja/nee aantal: ..
- a) Naam kind 1:
Geboortedatum:
Woont het kind bij u / bij uw ex-partner / elders
Is het kind ook van uw ex-partner ja/nee
- b) Naam kind 2:
Geboortedatum:
Woont het kind bij u / bij uw ex-partner / elders
Is het kind ook van uw ex-partner ja/nee
- c) Naam kind 3:
Geboortedatum:
Woont het kind bij u / bij uw ex-partner / elders
Is het kind ook van uw ex-partner ja/nee.
- d) Naam kind 4:
Geboortedatum:
Woont het kind bij u / bij uw ex-partner / elders
Is het kind ook van uw ex-partner ja/nee
- 4) **Algemene gegevens belager**
- a) Naam:
Voorletters:
Geboortedatum:
Geboorteplaats:
- b) Officieel adres:
Evt. tijdelijk adres:
Telefoonnr.:
- c) Werkgever ja/nee
Naam:
Adres:
Telefoonnr. :
Evt. contactpersoon:
- d) Auto ja/nee
Merk en type:
Kleur :
Nummerbord:

- 5) **Relatie aanvraagster - belager**
- a) Begin relatie jaartal:
 - b) Heeft u samengewoond of bent u getrouwd geweest?
Periode(s):
 - c) Wat was uw adres toen:
 - d) Is er een scheiding uitgesproken? Ja/nee
Wie was daarbij uw advocaat?
Naam:
Kantoor:
Adres:
Telefoonnr.:
 - e) Is er een omgangsregeling met de kinderen? Ja/nee
 - f) Zo ja, welke?

Indien van toepassing kopieën van uitspraken toevoegen.

*DEEL 2:
BEDREIGING EN GEWELD NA DE BEËINDIGING VAN DE
RELATIE (NU)*

- 1) Wanneer werd u voor het eerst na de definitieve beëindiging van de relatie door uw ex-partner lastiggevalen?
- 2) Hoe vaak komt het voor dat hij u bedreigt met geweld?
- 3) Kunt u aangeven met welke vormen van lastigvallen en welke bedreigingen u nu te maken heeft?
- 4) Kunt u aangeven hoe vaak u wordt lastig gevallen met de bovengemelde belagingen en bedreigingen van uw ex-partner?
- 5) Met welke vorm van belaging heeft u het meest te maken?
- 6) Welk patroon van aanleiding en gevolg ziet u in het gedrag van uw ex-partner?
- 7) Zou u willen aangeven welke vormen van lichamelijke of seksuele agressie u van uw ex-partner na uw relatie meemaakt (zie toelichting)?

Heeft u daarbij letsel opgelopen? Ja/nee
Zo ja, kunt u aangeven welk letsel (zie toelichting)?
Heeft een huisarts dit kunnen constateren? Ja/nee
Zo ja, welke huisarts? (indien anders als eerder genoemde)
Bent u voor dit letsel bij een ziekenhuis geweest? Ja/nee
Zo ja, welk ziekenhuis?

8) Om aan de dreiging en het geweld van hun ex-partner te ontkomen, doen vrouwen soms dingen die ernstige gevolgen voor hen zouden kunnen hebben of hebben gehad, zoals door een ruit gaan, van een balkon springen of zelf geweld gebruiken. Heeft u ooit (tijdens of na de relatie) zoiets meegemaakt? Ja/nee

9) Zo ja, wat deed u toen?

10) Was er wel eens een periode (langer dan 3 maanden) dat u niet werd lastig gevallen, bedreigd of mishandeld door uw ex-partner? Ja/nee

Zo ja, waardoor kwam dat dan volgens u?

KINDEREN NA DE SCHEIDING/BEËINDIGING RELATIE

11) Indien er sprake is van een omgangsregeling (zie verslag eerste gesprek): houdt uw partner zich aan de omgangsregeling? Ja/nee/wisselend

12) Heeft u wel eens gemerkt dat uw kind(eren) bang zijn voor uw ex-partner (na de scheiding)?

Zo ja, wat deed uw ex-partner waar uw kinderen bang voor waren?

13) In het aanmeldingsformulier en hierboven is informatie over de kinderen na de scheiding aan de orde gekomen. Wilt u nog aanvullingen geven over de bedreiging/het lastigvallen door uw ex-partner?

NETWERKEN

14) Wat deed u om te voorkomen dat uw ex-partner u of uw kind(eren) iets zou aandoen (zie toelichting)?

15) Als u uw gevoel vergelijkt met hoe u zich voelde voordat u de relatie met uw ex-partner kreeg, vindt u dan dat u veranderd bent (zie toelichting)?

16) Wat deed u in het geval dat u bedreigd werd?

17) Wat gaat u nu doen in het geval u bedreigd wordt door uw ex-partner?

*DEEL 3:
VERLOOP VAN DE RELATIE*

- 1) Hoe en wanneer heeft u uw ex-partner leren kennen?
 - 2) Was uw ex-partner al tijdens zijn relatie met u gewelddadig?
 - 3) Sinds wanneer gebruikt uw ex-partner geweld tegen u?
 - 4) Is uw huisarts hiervan op de hoogte? Ja/nee
Naam betrokken huisarts:
Adres:
Telefoon.nr.:
 - 5) Had uw ex-partner tijdens de relatie wel eens kritiek op:
 - uw kleding
 - uw sociale contacten
 - uw voeding
 - uw figuur/uiterlijk
 - uw religie
 - uw uitgaven
 - alleen het huis uitgaan
 - uw manier van opvoeden
 - uw huishouden
 - anders, nl.
- Zo ja, hoe vaak?
- 6) Heeft uw ex-partner u ooit iets verboden of geboden?

Zo ja, hoe vaak?
 - 7) Bent u ten tijde van de relatie wel eens bang voor hem geweest of heeft u een dreiging gevoeld die van hem uitging?

Zo ja, hoe vaak kwam dat tijdens de relatie voor?
Waardoor voelde u zich in dat soort situaties bedreigd of bang? (wat deed hij?)
 - 8) Heeft uw ex-partner u ooit beschermd tegen andere mannen die (volgens hem) opdringerig of agressief tegen u werden? Ja/nee.
Gebruikte hij daarbij toen lichamelijke agressie? Ja/nee
 - 9) Is het tussen u beiden tijdens de relatie wel eens voorgevallen dat uw ex-partner u sloeg of op een andere manier lichamenlijk agressief werd?

- 10) Zou u willen aangeven welke vormen van lichamenteijk agressie u van uw ex-partner tijdens de relatie heeft meegemaakt (zie toelichting)?
- 11) Is het tijdens de relatie wel eens gebeurd, dat uw ex-partner u tot een bepaalde manier van seksuele omgang overhaalde of dwong die u zelf niet wilde (zie toelichting)?
- 12) Kunt u me zeggen hoe vaak het gemiddeld gebeurde dat uw ex-partner lichamenteijk agressief tegen u is uitgevallen in het laatste jaar dat het voorkwam?
- 13) Heeft u het idee dat het in de loop van de relatie steeds vaker is voorgekomen, dat hij agressief tegen u werd?
- 14) Heeft u het idee, dat zijn agressie in de loop van de relatie steeds ernstiger vormen aannam?

LETSEL TIJDENS RELATIE

- 15) Heeft u bij het geweld dat u heeft ondervonden tijdens de relatie, letsel opgelopen? Zo ja, wat voor letsel (zie toelichting)?
- 16) Heeft uw huisarts verwondingen/kwetsuren bij u kunnen constateren? Ja/nee
Welke?
- 17) Zijn er ooit foto's gemaakt in het ziekenhuis voor verwondingen of bent u ooit naar de eerste hulp gegaan na een mishandeling? Ja/nee
Zo ja, wanneer (vermoedelijke datum)?
Welke verwondingen/kwetsuren:
Naam ziekenhuis:
- 18) Bent u wel eens bij de tandarts geweest voor beschadigingen aan uw gebit na een mishandeling? Ja/nee
Zo ja, wanneer?
Naam tandarts:
- 19) Bent u wel eens bij de Politie geweest na een gewelddadige uitbarsting? Ja/nee
Wanneer?
Hoe vaak?
Heeft u melding of aangifte gedaan?

KINDEREN TIJDENS DE RELATIE

- 20) Kwam het wel eens voor, dat uw ex-partner kritiek had op uw kind(eren)?
- 21) Waren uw kind(eren) ten tijde van de relatie wel eens bang voor uw ex-partner?
- 22) Zo ja, waar waren de kinderen –voor zover u dat weet - bang voor?
- 23) Heeft uw ex-partner uw kind(eren) wel eens verwaarloosd (zie toelichting)?
- 24) Is uw ex-partner gewelddadig geweest naar een of meer van uw kinderen?
- 25) Welke vormen van lichamelijke agressie hebben uw kinderen hierdoor meege-
maakt (zie toelichting)?
- 26) Hebben uw kinderen daardoor ooit letsel opgelopen?
Zo ja wat voor letsel (zie toelichting)?
Is dit door een arts geconstateerd? Zo ja, welke arts?
- 27) Heeft uw ex-partner – voor zover u dat weet - met een of meerdere van uw kin-
deren seksuele handelingen gepleegd?
Zo ja, is daar actie op ondernomen?
Door wie?
Is dit bekend bij de huisarts?
Is aangifte of melding gedaan bij de politie?
- 28) Waren de kinderen er wel eens bij aanwezig als uw ex-partner lichamenlijk
geweld naar u gebruikte?
- 29) Wie waren er bekend met het feit dat er geweld in het gezin plaatsvond? (school,
buren, familie, huisarts, geloofsgemeenschap)
Namen en adres:

GEWELD NAAR ANDEREN

- 30) Is uw ex-partner wel eens gewelddadig geweest naar familieleden? Ja/nee
Zo ja, toelichting:
- 31) Is uw ex-partner wel eens gewelddadig geweest naar vrienden of bekenden?
Ja/nee
Zo ja, toelichting:

TIJDELIJK WEGGAAN TIJDENS DE RELATIE

Het komt regelmatig voor, dat mensen niet in een keer de relatie beëindigen, maar meerdere keren weggaan en weer terugkeren.

- 32) Bent u tussentijds uit elkaar gegaan?
- 33) Zo ja, wiens initiatief was dat?
- 34) Bent u tijdens de keren dat u tijdelijk bent weggegaan nog lastig gevallen of bedreigd door uw ex-partner?
- 35) Bent u tijdens die perioden wel eens door uw ex-partner geslagen of mishandeld?
- 36) Indien u in die periode(n) bent bedreigd of mishandeld:
Was zijn gedrag vergelijkbaar met wat u momenteel van hem meemaakt?
Zo nee, waarin verschilt zijn gedrag nu?

Toelichting bij de vragen

Deel 2

Vraag 7 : Zou u willen aangeven welke vormen van lichamelijke of seksuele agressie u van uw ex-partner na uw relatie meemaakt?

Zie de opsomming bij de toelichting van vraag II (deel 3).

Vraag 14: Wat deed u om te voorkomen dat uw ex-partner u of uw kind(eren) iets zou aandoen?

Te denken is aan:

steun zoeken bij familie, steun zoeken bij mensen in de omgeving, steun zoeken bij hulpverlenende instanties, verhuizen, sloten verwisselen, antwoordapparaat/geheim telefoonnr./belpin, beveiligen huis: verstevigen deuren/tuinverlichting/alarminstallaties/onbreekbaar glas, niet meer naar buiten gaan, bepaalde plekken vermijden, lidmaatschap opzeggen verenigingen, van werkplek veranderen, wisselende routes van en naar huis nemen, bellen buurvrouw voor ze weggaan of thuiskomen, uitkijkers regelen, noodscenario's doornemen met de kinderen, kinderen alleen binnenshuis laten spelen, waakhond nemen, voorwerpen bij zich dragen of in huis hebben om zich te verdedigen, licht 's avonds niet aandoen, ramen niet openzetten, straatverbod, ...

Vraag 15: Als u uw gevoel vergelijkt met hoe u zich voelde voordat u de relatie met uw ex-partner kreeg, vindt u dan dat u veranderd bent?

Te denken is aan:

angst, neerslachtig, isolement, belangstelling verloren, piekeren, slaapproblemen, onzeker, woede-uitbarstingen die je niet in de hand hebt, wantrouwen, je niet op je gemak voelen, dingen lukken niet meer, ...

Deel 3

Vraag 10 : Zou u willen aangeven welke vormen van lichamelijk agressie u van uw ex-partner tijdens de relatie heeft meegemaakt?

Te denken is aan de volgende vormen:

geslagen met platte hand, met vuist, met een hard voorwerp, met scherp voorwerp, op welke lichaamsdelen, geschopt, aan de haren getrokken, aan haren rondgesleurd, met het hoofd tegen de muur geslagen, tegen de muur gegooid, van de trap afgeduwd, een harde zet/duw gekregen, de kleren van het lijf gescheurd, opgesloten/buitengesloten, keel dichtgedrukt/dichtgesnoerd, bedreigd met mes, bedreigd met vuurwapen, met de auto op je ingereden, sigaret op de huid uitgedrukt, ongemerkt drugs in de koffie gedaan, gedwongen alcohol/pillen/drugs te gebruiken, gericht met een voorwerp naar je gegooid, geknepen, neergedrukt, gebeten, spullen kapot slaan in je bijzijn, ...

Vraag 11: Is het tijdens de relatie wel eens gebeurd, dat uw ex-partner u tot een bepaalde manier van seksuele omgang overhaalde of dwong die u zelf niet wilde?

Te denken is hierbij aan:

voortdurend sterk aandrong, onder druk zette, chanteerde, geweld gebruikte, u dwong bepaalde kleding/lingerie te dragen, u dwong tot gebruik van attributen/hulpmiddelen, u dwong pornografie te bekijken, u dwong bepaalde handelingen te verrichten, ...

Vraag 15 : Heeft u bij het geweld dat u heeft ondervonden tijdens de relatie, letsel opgelopen? Zo ja, wat voor letsel?

Te denken is aan het volgende letsel:

schrammen/blauwe plekken/schaafwonden, uitgetrokken haren, snee/striem/beet, tanden door lip, kneuzing/ontwrichting, (lichte) hersenschudding, brandwonden, beschadiging trommelvlies, botbreuk, inwendig letsel, zenuwbeschadiging/verlamming, littekens, tanden uit mond, blijvende motorische stoornis, blijvende hoofdpijnen/spierpijnen, blijvende gehoorstoornis, blijvende gezichtsstoornis, miskraam,...

Vraag 23 : Heeft uw ex-partner uw kind(eren) wel eens verwaarloosd?

Te denken is aan:

bijv. niet op hen gelet, vergeten te voeden, geen arts gehaald toen dat nodig was, zonder oppas achtergelaten, geen geld gegeven voor onderhoud/medicatie

*Vraag 25 : Welke vormen van lichamelijke agressie hebben uw kinderen hierdoor meege-
maakt?*

Zie de opsomming bij de toelichting van vraag 10.

Vraag 26 : Hebben uw kinderen daardoor ooit letsel opgelopen? Zo ja wat voor letsel?

Zie de opsomming bij de toelichting van vraag 15.

3|8 Toestemmingsformulier voor dossiervorming en informatie-uitwisseling

Ondergetekende

Naam:

Geboortedatum:

Adres:

geeft toestemming tot het aanleggen van een dossier en geeft toestemming aan Vrouwenopvang en de Politie tot het inwinnen en uitwisselen van informatie bij andere (hulpverlenings)instanties ten behoeve van mijn aanvraag voor een Aware-aansluiting.

Datum

Handtekening

Plaats

3|9 Brief indicatiecommissie over toewijzing Aware

Plaats....., Datum.....

Betreft: aansluiting Aware-systeem

Registratie nummer:

Geachte mevrouw,.....

U heeft samen met uw hulpverlener,een aanvraag voor Aware ingediend. De indicatiecommissie heeft uw aanmelding besproken en komt tot het besluit dat uw aanvraag wordt toegezegd.

Deze brief wordt ook naar uw hulpverlener gestuurd. Wij zullen het beveiligingsbedrijf vragen om het alarm bij u aan te sluiten zodra u aan alle aan u uitgelegde voorwaarden voldoet, zoals het hebben van een vaste telefoonaansluiting en een WA-verzekering en het ondertekenen en terugzenden van het contract bij uw hulpverlener. De beveiligingsmedewerker maakt met u een telefonische afspraak voor de aansluiting wanneer het u schikt. Tijdens dat bezoek krijgt u het alarm uitgelegd en wordt het met u getest. De hulpverlener blijft met u contact houden gedurende de ... weken dat u bent aangesloten. Na deze periode wordt u verzocht om het alarm terug te brengen.

We hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hartelijke groet,

Namens de indicatiecommissie

3|10 Contract deelname Aware-project

Mevrouw (geb.--/--/--), wonende te

(verder te noemen deelnemer)

en de projectgroep Aware

Zijn op --/-- het volgende overeengekomen:

- 1 De deelnemer krijgt op bovengenoemd adres de beschikking over een persoonlijk alarmeringsstelsel.
- 2 De aansluiting zal ingaan per --/--/----;
- 3 De duur van het project zal in eerste instantie zijn voor maanden. Evaluatie zal plaatsvinden na maanden.
- 4 De projectleider neemt 1 keer in de ... weken contact op.
- 5 Deelnemer zal tijdens de deelname aan het project begeleiding krijgen van de projectleider. Er zal naast deze begeleiding ook gekeken worden of verdere begeleiding voor de deelnemer (en eventuele kinderen) nodig is.
- 6 Eventuele begeleidingsafspraken.
- 7 Nadat de deelnemer het alarmsysteem heeft ingeschakeld bij bedreiging door de ex-partner is de deelnemer verplicht om aangifte bij de politie te doen.
- 8 Na elke alarmmelding neemt de deelnemer binnen twee werkdagen contact op met de projectleider.
- 9 Deelnemer is in het bezit van een WA verzekering.
- 10 Wanneer de deelnemer niet langer wil deelnemen aan het project, meldt ze zich af bij de projectleider. Deze zorgt ervoor dat de alarminstallatie zal worden weggehaald.
- 11 Bij misbruik van het alarmsysteem of vrijwillige omgang met de ex-partner kan de projectgroep besluiten om haar van verdere deelname uit te sluiten.
- 12 De deelnemer is op de hoogte van de voorwaarden die verbonden zijn aan het project.

Handtekening deelnemer

Handtekening Projectleider

3|11 Aware instructie voor deelnemers

Wanneer mag u het alarmsysteem gebruiken?

Bij dreiging: dit betekent dat de dader, op wat voor manier dan ook, laat weten dat hij u en/of de kinderen (dan wel uw spullen) in gevaar zal brengen.

Wat te doen als er sprake is van dreiging van uw ex-partner?

Druk direct de rode knop in.

Wat te doen als er geen sprake is van directe dreiging van uw ex-partner?

U kunt dan bellen met 0900-8844. Vraag naar de meldkamer van de politieregio..... Vertel dat u een deelnemer bent van het Aware-project en leg de situatie uit.

Wat te doen als er sprake is van dreiging van uw ex-partner buiten uw huis?

Als u gebruik kunt maken van uw GSM, bel dan direct 112 en vraag naar de meldkamer van de *politieregio* Vertel dat u een deelnemer bent van het Aware-project en waar u bent! Alleen in de *regio* staat u bekend als deelnemer van het Aware-project.

Wat gebeurt er bij een alarmering?

Uw melding komt via het beveiligingsbedrijf binnen bij de meldkamer van de politie. Zij sturen met hoogste prioriteit een wagen naar uw adres. Intussen neemt de meldkamer contact met u op om te kijken in wat voor situatie u verkeert. Probeer uw ex-partner buiten te houden, laat hem daar maar herrie schoppen.

Wat is belangrijk en welke zaken zijn strafbaar?

Wanneer de politie bij u is gearriveerd, is het belangrijk dat u hen zo duidelijk mogelijk vertelt wat er is gebeurd. Zij kunnen dan zien welke strafbare feiten er zijn gepleegd en welke volgende stappen er ondernomen worden.

Na de melding moet u bij de politie aangifte doen.

De politie brengt u op de hoogte van de stappen die genomen gaan worden.

Wat gebeurt er verder na een melding?

Na elke melding of andere confrontatie met de dader moet u contact opnemen met de projectleider. Het is belangrijk dat deze op de hoogte is van wat er is gebeurd. Ook kunt u hier uw verhaal kwijt en kunt u met de projectleider kijken of u behoefte heeft aan meer ondersteuning voor u en/of uw kinderen.

Ook voor al uw vragen kunt u bij hem/haar terecht.

Gegevens projectleider

De projectleider is, en is bereikbaar via op telefoonnummer..... De projectleider is bereikbaar vant/m (dagen) van t/muur.

Het bijhouden van een logboek

Het is belangrijk voor de voortgang en het resultaat van het alarmsysteem dat u de situaties die gebeuren bijhoudt in het logboek. In het schrift houdt u niet alleen de meldingen bij, maar ook andere situaties die te maken hebben met uw ex-partner of die van belang zijn bij het gebruik van het systeem of verdere vervolging van uw ex-partner.

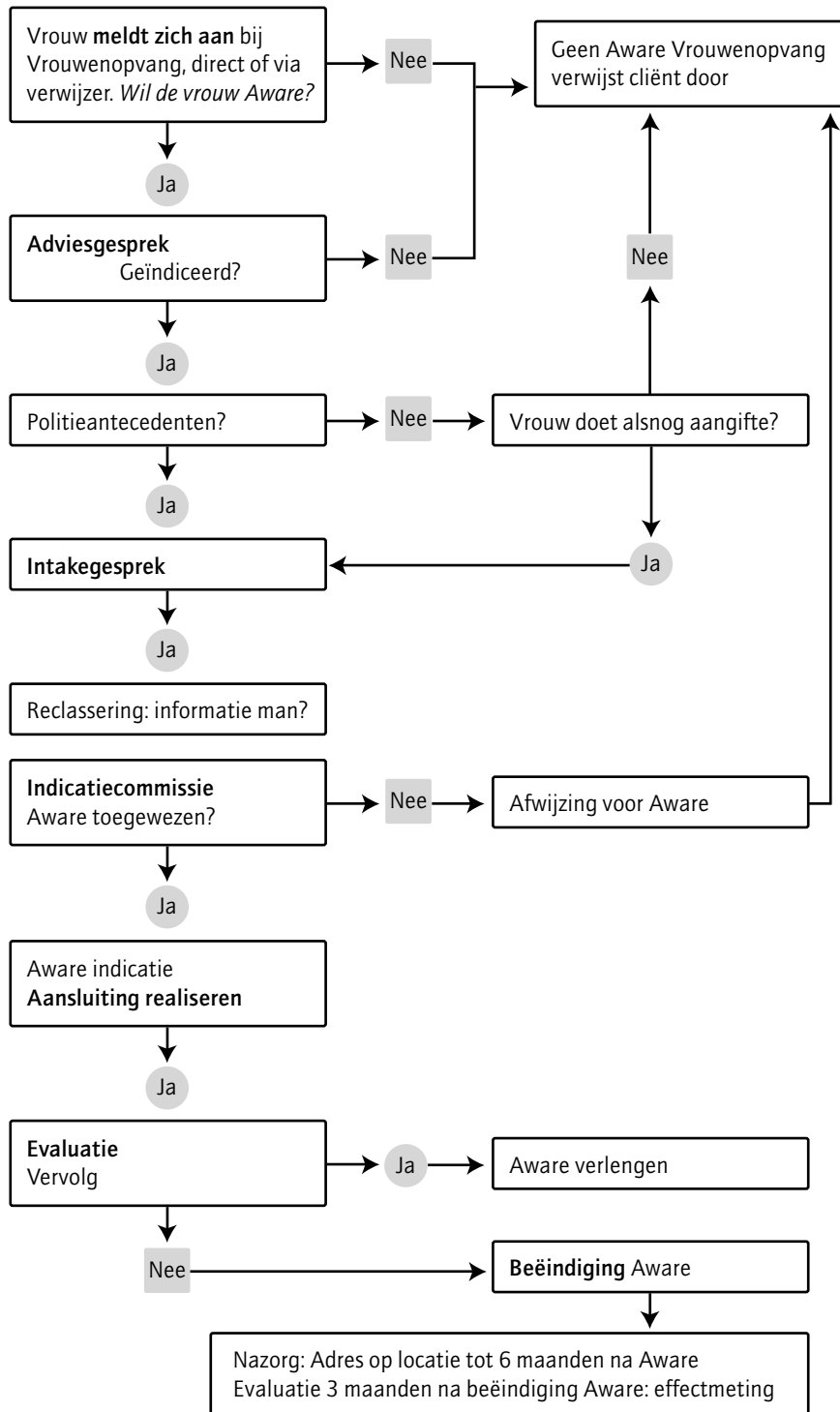
Verdere informatie

Meld eventuele veranderingen of andere relevante zaken ook aan de projectleider, zodat deze maar ook de andere belanghebbende instanties over de juiste informatie beschikken.

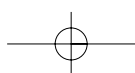
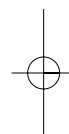
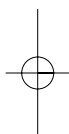
Storingen of problemen aan het alarmsysteem geeft u direct door aan (naam beveiligingsbedrijf).

Storingen en of problemen aan de telefoonaansluiting worden direct gemeld aan de projectleider. Zo ook de wijziging van telefoonnummers.

3.12 Stroomdiagram Aware

Bijlagen

Bijlage 1 Betrokken personen

Aan de totstandkoming van dit draaiboek heeft een aantal mensen bijgedragen. Bijzondere dank gaat uit naar Hans Janssen, beleidsmedewerker van het ministerie van Justitie. De samenwerking was aangenaam en zijn informatie en commentaar zijn van grote waarde geweest. Marry Oudendijk en Liane van der Leelie van respectievelijk het Openbaar Ministerie en beveiligingsbedrijf NVD PAS verdienen dank voor hun meer dan nuttige bijdrage aan dit draaiboek. Speciale dank gaat uit naar Lotte die haar ervaringen met het Aware-systeem beschikbaar heeft gesteld.

Namens de bij Aware betrokken instellingen en beroepsgroepen hebben de volgende personen hun ervaringen met Aware en visie op aspecten van Aware met de auteurs gedeeld:

- ▶ Berber Speelman, Aware Alkmaar
- ▶ Cathalijn Korteweide, Aware Kennemerland
- ▶ Margriet Freeke, Aware Utrecht
- ▶ Rien Buiten en Jorita van der Mey, Aware Rotterdam
- ▶ Marieke Groen, Aware Zaanstreek/Waterland
- ▶ Fieke van 't Riet, Aware Zwolle
- ▶ Margriet Freeke, Aware Utrecht

Zonder hun medewerking had dit draaiboek niet tot stand kunnen komen.

Bijlage 2 Nuttige adressen

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
Postbus 30435
2500 GK Den Haag
Telefoon: 070 – 373 83 93
Fax: 070 – 363 56 82
Internet: www.vng.nl / www.aanpakhuiselijkgeweld.nl

Informatiepunt Lokale Veiligheid

Nassaulaan 12
Postbus 30435
2500 GK Den Haag
Telefoon: 070 – 373 80 20
E-mail : ilv@vng.nl
Internet: www.ilv.nl

Landelijk Bureau Slachtofferhulp

Maliesingel 38
3581 BK Utrecht
Telefoon: 030 – 234 01 16
Fax: 030 – 231 76 55
Internet: www.slachtofferhulp.nl

Vereniging Federatie Opvang

Kromme Nieuwegracht 7
3512 HC Utrecht
Telefoon: 030 – 231 64 03
Fax: 030 – 231 45 61
Internet: www.opvang.nl

Stichting Reclassering Nederland

Landelijk Hoofdkantoor
St.-Jacobsstraat 135
3511 BP Utrecht
Telefoon: 030 – 232 49 49
Fax: 030 – 232 49 50
Internet: www.reclassering.nl

Openbaar Ministerie

Parket Generaal
Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
Telefoon: 070 - 339 96 00
fax: 070 - 339 98 55
Internet: www.om.nl

Nederlands Politie Instituut

Nassaulaan 9
2514 JS Den Haag
Telefoon: 070 - 318 02 18
Fax: 070 - 346 77 87
Internet: www.politie.nl

Aware Rotterdam

Vrouwenopvang Rotterdam
Contact: Aware-team Rotterdam
Telefoon: 010 - 244 45 40

Aware Alkmaar

Stichting Blijf van m'n Lijf Haarlem
Contactpersoon: Berber Spielman
Telefoon: 072 - 562 03 56

Aware Kennemerland

Stichting Blijf van m'n Lijf Haarlem
Contactpersoon: Cathalijn Korteweide
Telefoon: 023 - 532 78 25

Aware Zaanstreek/Waterland

Stichting Blijf van m'n Lijf
Contactpersoon: Marieke Groen
Telefoon: 075 - 615 90 89

Aware Utrecht

Advies- en meldpunt een VeiligHuis,
Contactpersoon: Margriet Freeke
Telefoon 0900 - 230 03 00

Aware Zwolle

Vrouwenopvang Overijssel

Contactpersoon: Fieke van 't Riet

Telefoon: 0900 – 433 33 33

Leverancier Aware-systeem

NVD-PAS

Contactpersoon: Liane van der Leelie

Delftlaan 325

2024 CH Haarlem

Telefoon: 0800 – 683 46 36

Netwerk huiselijk geweld

Voor meer informatie over Aware en huiselijk geweld, kunt u terecht op www.huiselijkgeweld.nl.

Bijlage 3 Subsidies

Subsidieregelingen

Over het algemeen lopen subsidiegelden via de ministeries. Voor het veiligheidsbeleid zijn dit in eerste instantie de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Justitie. Dit is echter geen regel en zeker voor deelaspecten van projecten ter vergroting van de veiligheid kunt u terecht bij andere ministeries.

Meer informatie over de aanvragen van subsidie van het ministerie van Justitie is te verkrijgen bij:

Ministerie van Justitie,
Telefoon: 070 - 370 79 11
Fax: 070 - 370 72 50
Internet: www.justitie.nl

Meer informatie over de aanvragen van subsidie van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is te verkrijgen bij:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Telefoon: 070 - 426 64 26
Fax: 070 - 363 91 53
Internet: www.minbzk.nl

Provinciale bijdragen

Diverse provincies bieden ondersteuning bij de ontwikkeling en uitvoering van lokaal veiligheidsbeleid. Daartoe zijn in een aantal provincies ook financiële regelingen opgesteld. Om inzicht te krijgen in de mogelijkheden die de provincies bieden, dient contact opgenomen te worden met de betrokken provincie.

Europese subsidies

Daphne

Het Daphne-programma van de Europese Commissie verstrekt subsidies voor de aanpak van geweld tegen kinderen, vrouwen en jongeren. Publiekrechtelijke of particuliere organisaties die actief zijn op het gebied van geweldpreventie en de bescherming van kinderen, vrouwen en jongeren kunnen in aanmerking komen voor een subsidie van het Daphne-programma.

De subsidie kan worden aangevraagd bij de Europese Commissie, DG Justitie en binnenlandse Zaken.

Europese Commissie, DG Justitie en binnenlandse Zaken
Postbus LX 46 5/126
B-1049 Brussel
België

Informatiepunt Europa decentraal

Met vragen over subsidiegelden van de Europese Unie, kunt u terecht bij het informatiepunt Europa decentraal.

Telefoon : 070 – 338 10 90
Fax: 070 – 338 10 99
Internet: www.europadecentraal.nl

Bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is eveneens veel kennis op het gebied van Europese gelden aanwezig. Veel van de regelingen van de EU lopen via dit ministerie.

Het Fondsenboek

Alle fondsen die in Nederland bekend zijn, staan vermeld in het fondsenboek met daarbij een beschrijving van het doel, het soort projecten waaraan de fondsbeheerder (meestal een stichting) middelen verstrekt en de hoogte van de verstrekte bedragen.

Het Fondsenboek kunt u in boekvorm of als Fondsendisk bestellen bij:

FIN - Vereniging van Fondsen in Nederland
Telefoon : 070 – 3262753
Fax : 070 – 326 22 29
Internet : www.verenigingvanfondsen.nl

Bijlage 4 Literatuur

Huiselijk geweld

- ▶ Baeten P. en Janssen L., *Samenwerking en beroepsgeheim, Juridische mogelijkheden voor het uitwisselen van gegevens bij de aanpak van huiselijk geweld*, 2002.
- ▶ Baeten P. en Geurts E., *In de schaduw van het geweld. Kinderen die getuige zijn van geweld tussen hun ouders*, NIZW Uitgeverij, 2002
- ▶ Beke B.M.W.A. en Bottenberg M., *De vele gezichten van huiselijk geweld*, Aard, omvang en achtergronden, 2003
- ▶ Bie E. de, en Haan W.J.M de, *Interdisciplinariteit en integraliteit*, Proces, 1999
- ▶ Dijk T. van e.a., *Politiemonitor Bevolking*, Intomart, 1999
- ▶ Dijk T. van e.a., *Huiselijk geweld, aard, omvang en hulpverlening*, Intomart, Ministerie van Justitie, 1997
- ▶ Dijk T. van en Oppenhuis E., *Huiselijk geweld onder Surinamers, Antillianen en Arubanen, Marokkanen en Turken in Nederland*, aard, omvang en hulpverlening, Intomart, 2002
- ▶ Dijkstra S., *Kinderen die getuige zijn geweest van geweld tussen hun ouders, een basisverkenning van korte en lange termijn effecten*, Bilthoven, 2001
- ▶ Ent D. van der, Evers T., Hoeven B. van der en Komduur K., *Vrouwenmishandeling: een zorg voor de politie*, Regio Politie Utrecht, 2001
- ▶ Hakkert A, *Huiselijk geweld en straatgeweld*, Ministerie van Justitie, 2002
- ▶ Keus R. en Kruijff M.S., *Draaiboek huiselijk geweld*, Ministerie van Justitie, 2000
- ▶ Korf D. e.a., *Economische kosten van thuisgeweld tegen vrouwen*, Universiteit van Amsterdam, 1997
- ▶ Luten I. en Zoomer O. *Op eigen kracht, Wat kun je doen tegen geweld in je relatie*, Ministerie van Justitie, 2001

- ▶ Naber P. e.a., *Huiselijk geweld*, een overzicht van projecten en initiatieven, 2001.

Belaging

- ▶ Dittrich B.O., Swildens-Rozendaal W.J.C. en Vos O.P.G., Voorstel van wet van de leden tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering (strafbaarstelling van belaging), Tweede Kamer der Staten Generaal, 1998
- ▶ Research voor Beleid, *Belaging in Nederland*, aard, omvang, achtergronden en mogelijkheden voor een aanpak, 2001
- ▶ Regio Politie Utrecht, *Als uw ex-partner u stalkt. Wat de politie voor u kan doen*, 2003

Aware

- ▶ Kruijff M.S., *Aware-systeem maakt doorstart*, artikel uit *Huiselijkgeweld.nl*, 2001
- ▶ Römkes R. en Mastenbroek S., *Dan hoor je vissen ademen, over belaging en bedreiging van vrouwen door hun ex-partners en de beveiliging door het Aware-systeem*, Universiteit Utrecht, 1999
- ▶ VeiligHuis Utrecht, *Protocol een VeiligHuis*, 2001
- ▶ SEC, *Tijdschrift over samenleving en criminaliteitspreventie*, Themanummer huiselijk geweld, 1997

Beleid

- ▶ Baeten P., *Model-handelingsprotocol en randvoorwaarden zorgprogramma's*, NIZW, 2002
- ▶ Gaalen J. van, *Kernbeleid veiligheid, handreiking voor gemeenten*, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2003
- ▶ Gurp L. van, *De veilige gemeente, vuistregels voor gemeenten die beleid gaan maken over seksueel en huiselijk geweld*, TransAct, 2000
- ▶ *Privé geweld – Publiek Zaak*, Ministerie van Justitie, 2002

- ▶ *Een veilig land waar vrouwen willen wonen*, Ministerie van SZW, 2002
- ▶ College van procureurs-generaal, *Aanwijzing huiselijk geweld, Aanwijzing i.d.z.v. artikel 130, lid 4 Wet RO (nieuw)*, 2003

Daarnaast is bij de totstandkoming van dit draaiboek gebruik gemaakt van plannen van aanpak, jaarverslagen, werkdocumenten, foldermateriaal en interne notities van de verschillende Nederlandse Aware-projecten.